

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Τμήμα : Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης

Πτυχιακή Εργασία

Επιβλέπων Καθηγητής: Παναγιώτης Ιωακειμίδης

Ομότιμος Καθηγητής

Τίτλος: Η Συνθήκη Σένγκεν και το Προσφυγικό Ζήτημα

Φοιτητής : Χαράλαμπος Αραβαντινός Σιμωνέτος

A.M. : 1342201500016

Περίληψη

Η εργασία αυτή πραγματεύεται το μεταναστευτικό ζήτημα που έχει προκληθεί στην Ευρώπη την τελευταία δεκαετία και αναλύει το περιεχόμενο της σύμβασης Σένγκεν. Τα εργαλεία, τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για τη διαμόρφωση της εργασίας είναι η βιβλιογραφία και οι διαδικτυακές πηγές. Χρησιμοποιήθηκε ο τρόπος αυτός καθώς είναι ο πιο αξιόπιστος για το χρονικό διάστημα, το οποίο είχαμε στη διάθεσή μας, ώστε να αντιμετωπιστεί το εν λόγω θέμα με αποτελεσματικότητα και όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ακρίβεια. Ειδικότερα, το περιεχόμενο της εργασίας αφορά το λόγο δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των συνθηκών Άμστερνταμ και Σένγκεν, οι οποίες καθιερώνουν σε νομικό πλαίσιο την ασφάλεια των ευρωπαϊών πολιτών και την ελεύθερη διακίνηση προσώπων και εμπορευμάτων. Επισημαίνεται, παράλληλα, η μέθοδος διαχείρισης του μεταναστευτικού τόσο από την πλευρά της Αυστραλίας όσο και από αυτήν του Καναδά, δύο χώρες διαφορετικές μεταξύ τους. Στη συνέχεια αναφέρεται ο τρόπος αντιμετώπισης του μεταναστευτικού στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 2007 έως σήμερα. Επιπροσθέτως, στην εργασία αυτή ορίζονται οι έννοιες “μετανάστης” και “πρόσφυγας” σύμφωνα με τη σύμβαση της Γενεύης ενώ επιδιώκεται η προσέγγιση της έννοιας της μετανάστευσης στα πλαίσια της δομής της ελληνικής κοινωνίας. Επισημαίνονται και προσεγγίσεις της έννοιας της μετανάστευσης ως προς το πλαίσιο της κοινωνιολογικής, της πολιτικής, της οικονομικής, της ιστορικής-θεσμικής προσέγγισης και της φεμινιστικής οπτικής. Ακόμα, αναφέρονται ιστορικά γεγονότα, τα οποία “γέννησαν” πρόσφυγες και σημάδεψαν τη χώρα μας, όπως η Μικρασιατική Καταστροφή το 1922 και ο Εμφύλιος πόλεμος το 1946-1949. Γίνεται, επίσης, μνεία στον Ευρωπαϊκό φόβο εξαιτίας των μεγάλων ανθρωπίνων ροών που εισέρχονται στη γηραιά ήπειρο καθώς και στην στάση της Τουρκίας απέναντι στην Ευρώπη ως προς αυτό το ζήτημα. Εν κατακλείδι, διατυπώνεται η κριτική της σύμβασης Σένγκεν και του μεταναστευτικού ζητήματος στην Ευρώπη καθώς επίσης και τα συμπεράσματα που προκύπτουν εκ των δύο αυτών θεμάτων.

Λέξεις Κλειδιά: Ευρωπαϊκή Ένωση, Συνθήκη Άμστερνταμ, Συνθήκη Σένγκεν, Σύμβαση της Γενεύης, Μετανάστης, Πρόσφυγας, Μικρασιατική Καταστροφή, Εμφύλιος Πόλεμος, Μεταναστευτική Πολιτική

Abstract

This paper addresses the issue of migration that has arisen in Europe over the last decade and analyzes the content of the Schengen Convention. The tools used to shape the work are bibliography and online resources. This method has been used as it is the most reliable for the time we have available to deal with this issue as effectively and as accurately as possible. In particular, the content of the work concerns the reason for the creation of the European Union and the Amsterdam and Schengen Treaties, which establish in a legal context the safety of European citizens and the free movement of persons and goods. At the same time, the method of managing migration both from the Australian side and from the Canadian side, two different countries, is highlighted. The following outlines how to deal with immigration within the European Union from 2007 until today. In addition, this work defines the concepts of "immigrant" and "refugee" in accordance with the Geneva Convention, while seeking to approximate the concept of immigration within the structure of Greek society. . Approaches to the concept of migration in the context of sociological, political, economic, historical-institutional approach and feminist perspective are also highlighted. There are also historical events that gave birth to refugees and marked our country, such as the Asia Minor Disaster in 1922 and the Civil War in 1946-1949. There is also reference to the European fear because of the large human flows entering the Old Continent and Turkey's attitude towards Europe on this issue. In conclusion, the Schengen Convention and the issue of migration in Europe are criticized, as well as the conclusions drawn from these two issues.

Keywords: European Union, Amsterdam Treaty, Schengen Treaty, Geneva Convention, Migrant, Refugee, Asia Minor Disaster, Civil War, Migration Policy

Περιεχόμενα

1. Η Ευρωπαϊκή Ένωση.....	5
2. Η Συνθήκη του Άμστερνταμ.....	7
3. Η Συνθήκη Σένγκεν.....	8
4. Η Μετανάστευση στην Αυστραλία.....	12
5. Η Μετανάστευση στον Καναδά.....	14
6. Οι τρόποι αντιμετώπισης του προσφυγικού ζητήματος....	16
7. Η Μετανάστευση.....	25
8. Η Μετανάστευση και ελληνική κοινωνική οργάνωση.....	28
9. Οι Προσεγγίσεις της Μετανάστευσης.....	31
10. Η Μικρασιατική Καταστροφή.....	35
11. Εμφύλιος Πόλεμος.....	39
12. Ο ευρωπαϊκός φόβος.....	42
13. Η στάση της Τουρκίας.....	47
14. Η κριτική της Συνθήκης Σένγκεν.....	48
15. Συμπεράσματα.....	53
16. Βιβλιογραφία.....	56

Η Ευρωπαϊκή Ένωση

Η φιλοδοξία των πατέρων «ιδρυτών» της Ευρωπαϊκής Ένωσης μεταξύ των οποίων ξεχωρίζουν ο Robert Schuman, Konrad Adenauer και ο Alcide De Gasperi ήταν η πολιτική. Ωστόσο, η ίδρυση μιας κοινής αγοράς οδήγησε στην οικοδόμηση μιας κοινότητας οικονομικής φύσεως. Για να παραμείνει ζωντανή όμως έπρεπε να βασιστεί σε κάποιο μεγάλο σχέδιο. Με την αποτυχία του σχεδίου Fouchet “αφανίστηκε” από τον ορίζοντα και παρέμενε σε μια μυθική κατάκτηση, την οποία οι αρχηγοί των κρατών και των κυβερνήσεων απωθούσαν από σύνοδο σε σύνοδο. Απασχόλησε μόνο τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, το οποίο δεν μπορούσε να εμπνευστεί ρητά στα μέσα της δεκαετίας του 1980, την ανάκαμψη που προέβαλε η ενιαία πράξη. Σήμερα το σύστημα αυτό που δεν υπάρχει παρόμοιό του ούτε ιστορικά, βασίζεται σε δύο κατηγορίες συνθηκών (ΣΕΕ και ΣΕΚ). Το εν λόγω σύστημα χαρακτηρίζεται περισσότερο από μια συνομοσπονδία κρατών και λιγότερο από ένα ομοσπονδιακό κράτος, στην οποία χαρακτηριστική θέση έχουν οι εθνικές κυβερνήσεις, αφού αυτές απαρτίζουν το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο της ένωσης. Για να στηριχθεί αυτό το νέο αρχιτεκτονικό οικοδόμημα ιδρύθηκε το Κοινοτικό Δίκαιο, το οποίο διακρίνεται στο πρωτογενές και στο παράγωγο. Το πρώτο αποτελείται από τις συνθήκες που κυριάρχησαν στην ευρωπαϊκή οικοδόμηση, δηλαδή από τη συνθήκη των Παρισίων το 1951 έως και τη συνθήκη της Νίκαιας το 2001. Πιο συγκεκριμένα, θα πρέπει να αναφερθούν, επίσης, οι δύο συνθήκες της Ρώμης το 1957, η συνθήκη των Βρυξελλών το 1965 με την οποία συγχωνεύτηκαν τα εκτελεστικά όργανα, οι δημοσιονομικές συμφωνίες του 1970 και 1975, οι συνθήκες προσχώρησης του 1972, 1979, 1985 και του 1994, η ενιαία ευρωπαϊκή πράξη που υπογράφηκε τις 17 και 28 Φεβρουαρίου το 1986. Η συνθήκη του Μάαστριχτ τις 7 Φεβρουαρίου 1992 σύμφωνα με την οποία ενοποιείται με το άρθρο Ζ η ορολογία με την έκφραση «Ευρωπαϊκή Κοινότητα» αλλά και στο δεύτερο εδάφιο του άρθρου ΣΤ της ΣΕΕ σύμφωνα με το οποίο η Ευρωπαϊκή Ένωση σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως αυτά αποτυπώνονται στην ευρωπαϊκή σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (ΕΣΔΑ). Σημαντικό ρόλο αποτέλεσαν η συνθήκη του Άμστερνταμ που υπογράφηκε τις 2 Οκτωβρίου του 1997, η οποία ήταν αποτέλεσμα της διακυβερνητικής διάσκεψης που ξεκίνησε στις 29 Μαρτίου του 1996 στο ευρωπαϊκό συμβούλιο του Τορίνο και τεκμηρίωσε, ότι η ένωση βασίζεται στις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των δικαιωμάτων των ανθρώπων και των θεμελιωδών ελευθεριών του κράτους δικαίου, αρχές, οι οποίες είναι κοινές στα κράτη μέλη και τέλος, η συνθήκη που έρχεται να συμπληρώσει αυτή του Άμστερνταμ, δηλαδή η συνθήκη Σένγκεν.¹

¹ Πηγή: Το πολιτικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Για να καταλάβουμε τον τρόπο δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελλάδας κάτω από την επίβλεψη της πρώτης είναι αναγκαίο να κατανοήσουμε τα πλαίσια εντός των οποίων δρα το κάθε κράτος μέλος. Τα μέσα παραγωγής του κοινοτικού δικαίου σύμφωνα με το άρθρο 249 ΣΕΚ προβλέπουν, ότι προς εκπλήρωση των καθηκόντων τους και σύμφωνα με την παρούσα συνθήκη, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από κοινού με το Συμβούλιο² ή την Επιτροπή³ εκδίδουν κανονισμούς και οδηγίες, λαμβάνουν αποφάσεις και διατυπώνουν συστάσεις ή γνώμες. Ο κανονισμός έχει γενική ισχύ και είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα για κάθε κράτος μέλος. Η οδηγία δεσμεύει κάθε κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται και όσο αναφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αφήνει την επιλογή του τύπου και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών.

Ως προς τη νομική εμβέλεια του κοινοτικού δικαίου βασίζεται στην διαφοροποίησή του έναντι του διεθνούς δικαίου. Όπως, υπενθύμιζε ο Jean Boulois η αρχή που γίνεται γενικά αποδεκτή είναι ότι οι συνθήκες που συνάπτονται μεταξύ των κρατών, δεν αποτελούν από μόνες τους πηγή εσωτερικού δικαίου, παρά μόνο αν απορρέει σαφώς από την βούληση των συμβαλλομένων κρατών ότι αυτά θέλησαν να δημιουργήσουν έμμεσα δικαιώματα και υποχρεώσεις έναντι των ιδιωτών. Η νομική εμβέλεια του κοινοτικού δικαίου έχει άμεση ισχύ και εφαρμογή καθώς και υπερέχει έναντι του εσωτερικού δικαίου. Σημειώνεται συνεπώς, ότι τη χαρακτηρίζει η ενότητα ερμηνείας και εφαρμογής που πρακτικά επιτυγχάνεται με τη διαδικασία της προδικαστικής παραπομπής, η οποία προβλέπεται στα άρθρα 4 ΕΚΑΧ και 234 ΣΕΚ και εφαρμόζεται σε κάθε εθνικό δικαστήριο ανεξαρτήτως κατηγορίας. Με τις διατάξεις αυτές μπορεί να απευθύνει κατευθείαν στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κάθε ζήτημα σχετικό με την ερμηνεία των συνθηκών ή με την εγκυρότητα και με την ερμηνεία πράξης, που έχει ληφθεί από τα όργανα της Κοινότητας, αναγκαίο για την διευθέτηση της υπόθεσης επί της ουσίας. Για την τήρηση του δικαίου είναι υπεύθυνο το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο σύμφωνα με το άρθρο 220 ΣΕΚ. Οι κοινές πολιτικές κάτω από τη στέγη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δεσμεύει τα κράτη μέλη υπογράφηκαν στη συνθήκη του Μάαστριχτ σεβόμενη ωστόσο πάντοτε την αρχή της επικουρικότητας σύμφωνα με την οποία αν ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να ανταπεξέλθει στους κοινούς στόχους τότε πραγματοποιούνται οι κατάλληλες δράσεις, ώστε να επιτευχθούν καλύτερα σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η δράση του θεσμού ωστόσο δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την υλοποίηση των στόχων και κατά αυτόν τον τρόπο αναδεικνύεται και η αρχή της αναλογικότητας. Τέλος, η Ευρωπαϊκή Ένωση για την υλοποίηση των κοινών αυτών πολιτικών χρηματοδοτεί το κάθε κράτος-μέλος ξεχωριστά έχοντας ένα δημοσιονομικό προγραμματισμό, ο οποίος αποβλέπει στην εκπλήρωση των αναγκών δαπανών, όπως τη στήριξη των χωρών που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή (Ελλάδα - Ιταλία) υποδοχής για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες.⁴

²Ευρωπαϊκό Συμβούλιο: είναι ένα από τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αποτελείται από τους Αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων των κρατών μελών, το Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και τον Πρόεδρο της Επιτροπής και καθορίζει τις πολιτικές κατευθύνσεις και προτεραιότητες της Ένωσης. Έχει αυξημένο ρόλο επί ζητημάτων εξωτερικής πολιτικής, ασφάλειας και άμυνας και στους τομείς όπου οι αποφάσεις λαμβάνονται με ομοφωνία ή ανήκουν στην σφαίρα της εθνικής κυριαρχίας των κρατών μελών. Πρόκειται για το κατεξοχόν διακυβερνητικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή: είναι θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με απώτερο σκοπό την προστασία των κοινοτικών συμφερόντων των κρατών μελών της Ένωσης.

⁴ Πηγή: Το πολιτικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ

Πριν τη συνθήκη Σένγκεν είχε προηγηθεί η συνθήκη Άμστερνταμ. Για πρώτη φορά θεσπίζεται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης ένα σύστημα προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων, απαγόρευσης των διακρίσεων και ενίσχυσης των αρχών της ισότητας. Η συνθήκη του Άμστερνταμ κατοχυρώνει στην πρώτη ενότητα τη θέσπιση μηχανισμού κυρώσεων, την καταπολέμηση των διακρίσεων (λόγω φύλου, φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, ηλικίας ή γεννητήσιου προσανατολισμού), την ισότητα των δύο φύλων (άρθρο 2 ΣΕΚ), την προστασία του ατόμου, προσωπικά δεδομένα (οδηγία 95/46/ΕΚ), το καθεστώς εκκλησιών – θρησκευτικών οργανώσεων και την κατάργηση της θανατικής ποινής. Στην δεύτερη ενότητα των ρυθμίσεων της συνθήκης του Άμστερνταμ κάτω από τον τίτλο «Ελευθερία, Ασφάλεια, Δικαιοσύνη» αποβλέπει στην προοδευτική καθιέρωση ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης με στόχο την ελεύθερη κυκλοφορία των Ευρωπαίων πολιτών στο εσωτερικό της Ένωσης. Η σχετική τροποποίηση της συνθήκης αναφέρεται στην διατήρηση και την ανάπτυξη της Ένωσης, ως χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων σε συνδυασμό με κατάλληλα μέτρα όσον αφορά τους ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα, το άσυλο, τη μετανάστευση και την πρόληψη και καταστολή της εγκληματικότητας. Η πρόταση αυτή δεν έγινε αποδεκτή από τα κράτη - μέλη και εγκαταλείφθηκε με την αποδοχή μη αυστηρών δεσμεύσεων για την υλοποίηση του στόχου αυτού. Η δημιουργία του χώρου αυτού «Ελευθερία, Ασφάλεια, Δικαιοσύνη» επιτυγχάνεται με ρυθμίσεις στη συνθήκη που αφορούν τρεις υποενότητες. Οι υποενότητες αυτές συνιστούν έναν νέο τίτλο στη ΣΕΚ για την ελεύθερη κυκλοφορία των Ευρωπαίων πολιτών και αναφέρονται σε αυτόν, διατάξεις για το άσυλο, τη μετανάστευση και άλλες παρόμοιες πολιτικές. Δεύτερον, ένας τίτλος της ΣΕΕ που αναφέρει τη συνεργασία των κρατών μελών στους τομείς της δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων, πιο συγκεκριμένα, διατάξεις που αφορούν την αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις, την πολιτική ασύλου, τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων, τη μετανάστευση και τη δικαστική – διοικητική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις και τρίτον την προσθήκη του κεκτημένου Σένγκεν στο κύριο σώμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μέσα στο διάστημα των πέντε χρόνων το συμβούλιο θα πρέπει σύμφωνα με τη συνθήκη να θεσπίσει μέτρα για : τη διέλευση των εξωτερικών συνόρων, για το άσυλο – πρόσφυγες, για τη μετανάστευση, τη δικαστική συνεργασία σε διοικητικές υποθέσεις και την προώθηση και ενίσχυση της διοικητικής συνεργασίας. Όσον αφορά την αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις το περιεχόμενό της στηρίζεται στην ορθή δράση των κρατών μελών έχοντας ως στόχο να εξασφαλίσει στους ευρωπαίους πολίτες έναν χώρο ελευθερίας ασφάλειας και δικαιοσύνης με υψηλό επίπεδο προστασίας, καταπολεμώντας την εγκληματικότητα, την τρομοκρατία, την εμπορία ανθρώπων και των εγκλημάτων κατά των παιδιών, τη διακίνηση ναρκωτικών, την εμπορία όπλων και τέλος, την αποσόβηση των φαινομένων του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.⁵

⁵ Πηγή: Η συνθήκη του Άμστερνταμ

Η Συνθήκη Σένγκεν

Στις αρχές της δεκαετίας του 1970 εμφανίζονται και εξελίσσονται φαινόμενα που έχουν ιδιαίτερη σημασία για τη διαμόρφωση των εξελίξεων της Ευρώπης. Τα κυριότερα φαινόμενα, που είναι ανάγκη να επισημανθούν, είναι ότι οι χώρες του ευρωπαϊκού νότου, όπως η Ελλάδα και η Ιταλία, που έχουν μακρά μεταναστευτική ιστορία αποτελούν σημεία αναφοράς μεταναστευτικών μειονοτήτων. Επισημαίνεται, πως ταυτοχρόνως έχουν έντονες ανησυχίες για τις επιπτώσεις της μακροχρόνιας μαζικής μετανάστευσης, της δεκαετίας του 1960, αλλά και με τα προβλήματα της παλιννόστησης δεν μπόρεσαν να αντιληφθούν την έκταση που θα έπαιρνε και τη σημασία των εισόδων για τις χώρες εργαζομένων του Τρίτου Κόσμου, ούτε να περιλάβουν τις εισόδους αυτές στη μεταναστευτική πολιτική τους. Κατά συνέπεια, να γίνουν οι χώρες υποδοχής μεταναστών στην Ευρώπη. Σε αυτό συντέλεσε, επίσης, η άρνηση του ευρωπαϊκού βορρά, τη δεκαετία του 1980, να δεχτεί και άλλους μετανάστες κλείνοντας τα σύνορα του καθιστώντας τον Ευρωπαϊκό Νότο και συγκεκριμένα την Ελλάδα και την Ιταλία χώρες υποδοχής των λαθραίων μεταναστών από την Αφρική, την Ασία και την Ανατολική Ευρώπη. Στόχος βέβαια των μετακινούμενων αυτών πληθυσμών ήταν η Βόρεια Ευρώπη. Στο φαινόμενο αυτό συνέβαλε και το γεγονός, ότι είναι πιο εύκολο να προστατευθούν παράνομοι εισβολείς από τα χερσαία σύνορα παρά από τα θαλάσσια. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η χώρα μας, η οποία έχει θαλάσσια έκταση 136 χιλιάδων χιλιομέτρων, συνολικό μήκος ακτών 14 χιλιάδων χιλιομέτρων και περισσότερα από 3 χιλιάδες νησιά εκ των οποίων κατοικούνται τα 300.

Παράλληλα, τη δεκαετία του 1970 βρίσκεται σε εξέλιξη και ένα άλλο γεγονός, η όξυνση του φαινομένου της τρομοκρατίας. Η τρομοκρατία συνιστά κάτι περισσότερο από ένα πολιτικό πρόβλημα καθώς καθίσταται ένα κοινωνικό πρόβλημα που πρέπει να αντιμετωπιστεί από τη διεθνή κοινότητα. Η Ευρώπη για την πάταξη της τρομοκρατίας αλλά και των ναρκωτικών δημιουργεί την ομάδα TREVΙ, της οποίας τα καθήκοντα θα διευρύνονται σταδιακά με τη μετανάστευση και το έγκλημα και πιο συγκεκριμένα για άτομα που θεωρούνται επικίνδυνα ή ανεπιθύμητα. Τελευταίο φαινόμενο που παρουσιάστηκε την δεκαετία του 1970 αλλά κλιμακώθηκε ιδιαίτερα τη δεκαετία του 1980 αποτελεί αυτό του ρατσισμού. Δεν πρόκειται για κατάλοιπα νοσταλγών μίας άλλης εποχής, ούτε χαρακτηριστικά μικρών περιθωριακών ομάδων αλλά αισθήματα που αρχίζουν να κλονίζουν ολοένα και περισσότερο τις κοινωνίες της Ευρώπης λόγω του ότι είναι εκτεθειμένες στην συμβίωση με τους αλλοδαπούς.⁶

⁶ Πηγή: Σύμβαση Σένγκεν, Από τους Γκασταρμπαϊτερ στο Πνεύμα του Σένγκεν, Η συμφωνία του Σένγκεν, eur.lex.europa.eu/legal-content

Το φαινόμενο αυτό εκφράζεται και με την άνοδο των ακροδεξιών κομμάτων, αφού οι προτάσεις τους για τους ξένους βρίσκουν διάχυτη αποδοχή. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της εποχής είναι ότι το 67% της κοινωνίας της Γαλλίας επιθυμεί να κλείσει τα σύνορά της, το 75% απορρίπτει το δικαίωμα ψήφου στους αλλοδαπούς και το 51% είναι πεπεισμένο, ότι οι ξένοι δεν μπορούν να ενταχθούν στη γαλλική κοινωνία.

Το 1985 έως το 1991 σημειώνονται σημαντικές αλλαγές. Η κατάρρευση αφενός του τείχους του Βερολίνου ενώνει όχι μόνο μία χώρα αλλά ολόκληρη την ήπειρο, προωθώντας το μήνυμα για ένα «κοινό σπίτι». Με την πτώση του κουμμουνισμού φαίνεται, ότι αποδυναμώνεται μαζί του και η αθεΐα ενώ αναδύονται ξανά η εθνική ταυτότητα αλλά και τα εθνικιστικά πάθη. Η πίστη στο Θεό δεν χάνεται και θα ενώνει πολλούς κόσμους κάτω από μία κοινή στέγη, όταν οι πολιτικές ιδεολογίες τους χωρίζουν. Ταυτόχρονα, οι πολίτες που ζούσαν στις χώρες υπό το καθεστώς του υπαρκτού σοσιαλισμού θα προσπαθήσουν να κινηθούν Δυτικά της Ευρώπης και με αυτόν τον τρόπο δημιουργείται πρόβλημα για τα αν θα πρέπει να δοθεί άσυλο σε όλους τους ανθρώπους αυτούς με την προϋπόθεση, ότι αποτελούν πρόσφυγες και όχι μετανάστες. Τα μεταναστευτικά ρεύματα θα αυξηθούν σημαντικά για ακόμη μία φορά, αφού η Ευρώπη αυτοαποκαλείται «σπίτι» και για μη Ευρωπαϊκές εθνικές μειονότητες. Πρόκειται για όραμα απολύτως συμβατό με την Ευρωπαϊκή παράδοση. Για την υλοποίηση του οράματος αυτού και την ασφάλεια των ευρωπαϊών πολιτών στις 14 Ιουνίου 1985, τη μέρα που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε τη «Λευκή Βίβλο»⁷ για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς στην πόλη Σένγκεν του Λουξεμβούργου, η Γερμανία, η Γαλλία, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και η Ολλανδία υπέγραψαν τη Συμφωνία Σένγκεν. Η ύπαρξή της αποκαλύφθηκε το Νοέμβριο του 1988 από τον γάλλο γεωροισαστή P.Masson. Δεν ήταν η μόνη μυστική συμφωνία που είχε συναφθεί. Στις 13 Ιουλίου 1984 η Γερμανία και η Γαλλία είχαν υπογράψει την «Πειραματική Σύμβαση» για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και τη διακίνηση των εμπορευμάτων. Έτσι, καταργήθηκαν όλοι οι οδικοί έλεγχοι στα μέρη διέλευσης των δύο αυτών χωρών. Η «Συμφωνία Σένγκεν» συμπληρώθηκε με μία σύμβαση εφαρμογής της 19^{ης} Ιουνίου 1990 και δέσμευε αρχικά τη Γερμανία, τη Γαλλία, και τις χώρες του Μπενελούξ και τέθηκε σε ισχύ την 26^η Μαρτίου 1995, αφού επεκτάθηκε στην Ισπανία και στην Πορτογαλία. Σήμερα αφορά όλες τις χώρες – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκτός από το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιρλανδία και έχουν συνδεθεί ακόμα η Ισλανδία, η Νορβηγία, χώρες – μέλη της Βόρειας Ευρώπης μαζί με τη Δανία και Σουηδία. Οι Συμφωνίες του Σένγκεν αποτελούν ένα συστατικό στοιχείο της Συνθήκης του Άμστερνταμ που αποτέλεσε το αντικείμενο κοινής πολιτικής της Ένωσης για ένα «χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης». Οι συμφωνίες του Σένγκεν αποτέλεσαν ένα πιο αποδοτικό νομικό εργαλείο. Τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 που συνέβησαν στις Ηνωμένες Πολιτείες επιταχύνουν την εξέλιξη αυτή διευκολύνοντας την κοινή δίωξη στον τομέα της τρομοκρατίας και συμβάλλοντας στην υιοθέτηση ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης.⁸

⁷ Λευκή Βίβλος: το πρώτο τέτοιο βιβλίο εξέδωσε η Αγγλική κυβέρνηση το 1861 στο οποίο περιλαμβάνονται τα πρακτικά όλων των συνεδριάσεων του κοινοβουλίου. Από τότε αυτό αποτέλεσε συνήθεια και καθιερώθηκε αρχικά σ' όλες τις Χώρες της Ευρώπης και εξ αυτής σ' όλες τις άλλες. Η σύνταξη τέτοιου βιβλίου συνήθίζεται κυρίως στις περιπτώσεις εκείνες που μία κυβέρνηση θεωρεί αναγκαίο να ενημερώσει άλλες κυβερνήσεις ή διεθνή οργανισμό επί σπουδαίου ζητήματος, ή κάποιου γεγονότος.

⁸ Πηγή: Σύμβαση Σένγκεν, Από τους Γκασταρμπαίτερ στο Πνεύμα του Σένγκεν, Η συμφωνία του Σένγκεν, eur.lex.europa.eu/legal-content

Η Σύμβαση Σένγκεν αποτελεί μία από τις σημαντικότερες συμβάσεις για το αρχιτεκτονικό οικοδόμημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που μετέβαλλε ριζικά την εικόνα της Ευρώπης. Το περιεχόμενό της αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και των αγαθών με την κατάργηση των συνόρων και των τελωνειακών ελέγχων στα ενδοκοινοτικά σύνορα. Το περιεχόμενό της περιγράφεται αναλυτικά σε οχτώ τίτλους.

Ο πρώτος τίτλος περιέχει ορισμούς εννοιών, όπως τα εσωτερικά σύνορα, την εσωτερική πτήση, τον τρίτο κόσμο, του αλλοδαπού, την συνοριακή διάβαση, τον συνοριακό έλεγχο, τις μεταφορές, την άδεια παραμονής, την αίτηση χορήγησης ασύλου, τον αιτών άσυλο και την εξέταση αίτησης χορήγησης ασύλου.

Ο δεύτερος τίτλος αφορά την μη πραγματοποίηση ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα, την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων των συμβαλλόμενων κρατών-μελών, την εναρμόνιση πολιτικής χορήγησης ασύλου και πληροφορίες σχετικά με την μετακίνηση αλλοδαπών. Ο τίτλος αυτός χωρίζεται σε έξι κεφάλαια. Το πρώτο και το δεύτερο κεφάλαιο ενημερώνουν σχετικά με τη διάβαση των εσωτερικών συνόρων και των εξωτερικών αντίστοιχα. Σχετικά με τη διάβαση των εσωτερικών συνόρων υπάρχει μία επιφύλαξη ως προς τη δημόσια τάξη και την εθνική ασφάλεια των κρατών. Στο κεφάλαιο τρία αναπτύσσεται η θεώρηση εισόδου για την σύντομη ή μακρόχρονη παραμονή. Στο κεφάλαιο τέσσερα υπάρχουν οι προϋποθέσεις μετακίνησης των αλλοδαπών σύμφωνα με τις οποίες, όποιος έχει εισέλθει σε μία χώρα Σένγκεν είναι εφικτό να μετακινείται, και στις υπόλοιπες με μοναδική προϋπόθεση μερικές φορές να παρουσιάζεται στις αρχές. Στο κεφάλαιο πέντε επισημαίνονται οι προϋποθέσεις για την άδεια παραμονής, καθώς και ο προσδιορισμός της μη θετικής αποδοχής. Στο κεφάλαιο έξι συναντάμε τις επιπρόσθετες υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων κρατών που πρέπει να συμπληρώνουν την αστική τους νομοθεσία ανεξάρτητα από τις υποχρεώσεις της Συνθήκης της Γενεύης. Οι υποχρεώσεις αυτές ορίζουν, ότι ο μετακινητής των αλλοδαπών αν δεν τους χορηγηθεί άδεια εισόδου είναι υπεύθυνος να τους επιστρέφει πίσω με ασφάλεια, να εξετάζει τα ταξιδιωτικά τους έγγραφα και σε περίπτωση που δεν υπακούει στις διατάξεις αυτές του επιβάλλονται κυρώσεις καθώς και για λόγους κερδοσκοπίας.

Ο τίτλος τρία αναφέρεται στην Αστυνομία και στην Ασφάλεια και περιέχει έξι κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο πληροφορεί σχετικά με την συνεργασία που υλοποιείται με την ανταλλαγή πληροφοριών και το διασυνοριακό έλεγχο καθώς και το δικαίωμα καταδίωξης. Το κεφάλαιο δύο διατυπώνει την αμοιβαία νομική βοήθεια σε ποινικές υποθέσεις και κεφάλαιο τρία διατυπώνει την αρχή “ne bis in idem”. Σύμφωνα με την αρχή αυτή δεν επιτρέπεται σε συμβαλλόμενο κράτος η δίωξη ατόμων για πράξη που έχει ήδη εκδοθεί οριστική δικαστική απόφαση σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος.

Το κεφάλαιο τέσσερα αναφέρεται στην έκδοση με ρόλο συμπληρωματικό ως προς την Ευρωπαϊκή Συνθήκη του 1957 και τη Συνθήκη των χωρών Μπενελούξ.⁹ Το κεφάλαιο πέντε περιγράφει την μεταφορά εκτέλεσης δικαστικών ποινών και το κεφάλαιο έξι περιέχει διατάξεις σχετικά με ναρκωτικές ουσίες με σκοπό την καταπολέμηση της εγκληματικότητας και του εμπορίου καθώς και τον έλεγχο των εξωτερικών συνόρων. Ο τίτλος τέσσερα αναφέρεται στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν, το οποίο αποτελεί ένα κοινό σύστημα που

⁹ Πηγή: Σύμβαση Σένγκεν, Από τους Γκασταρμπαίτερ στο Πνεύμα του Σένγκεν, Η συμφωνία του Σένγκεν, eur.lex.europa.eu/legal-content

έχουν στην κατοχή τους τα συμβαλλόμενα κράτη και το χρησιμοποιούν μέσω της ηλεκτρονικής οδού. Οι πληροφορίες αυτές διατυπώνουν χαρακτηρισμούς προσώπων.

Ο τίτλος πέντε απλοποιεί την μεταφορά και την κυκλοφορά εμπορευμάτων και ο τίτλος έξι περιλαμβάνει την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο ηλεκτρονικής καταχώρησης δεδομένων.

Τέλος, ο τίτλος επτά ρυθμίζει τις αρμοδιότητες της Εκτελεστικής Επιτροπής που την καθιστούν παρατηρητή για την ορθή λειτουργία της Σύμβασης, και ο τίτλος οχτώ διατυπώνει τις τελικές διατάξεις οι οποίες πρέπει να είναι συμβατές με το κοινοτικό δίκαιο και μπορούν να συμμετέχουν μόνο χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.¹⁰

¹⁰ Πηγή: Σύμβαση Σένγκεν, Από τους Γκασταρμπαίτερ στο Πνεύμα του Σένγκεν, Η συμφωνία του Σένγκεν, eur.lex.europa.eu/legal-content

Η Μετανάστευση στην Αυστραλία

Η Αυστραλία αποτελεί μια χώρα που διαχρονικά δεχόταν μετανάστες, με την υποδοχή των πρώτων μεταναστών (Ιρλανδών – Βρετανών) να χρονολογείται το 1788. Μετά το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου στην Αυστραλία εγκαταστάθηκαν μαζικά κύματα Ιταλών, Ελλήνων και Εβραίων μεταναστών καθώς και Βρετανών αποστατών, ενώ μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο έγιναν δεκτοί χιλιάδες πρόσφυγες από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Επίσης, δημιουργήθηκαν αρκετές διμερείς συμφωνίες με ευρωπαϊκές χώρες για την έλευση μεταναστών που προστέθηκαν στο εργατικό δυναμικό της Αυστραλίας. Το 1975 ξεκίνησε ένα νέο ρεύμα μεταναστών από την Ασία και τη Μέση Ανατολή. Έτσι, στις αρχές του 21^{ου} αιώνα ο αριθμός των αλλοδαπών που εισέρχονταν με μη νόμιμους τρόπους στην Αυστραλία είχε αυξηθεί σημαντικά οδηγώντας τις κυβερνήσεις σταδιακά στο να αλλάξουν στάση. Αποκορύφωμα η υιοθέτηση το Σεπτέμβριο του 2013 του περιβόητου προγράμματος « Κυρίαρχα Σύνορα». Στη Μεσόγειο σύμφωνα με διεθνή οργανισμό μετανάστευσης πνίγηκαν 3.072 μετανάστες ενώ το αντίστοιχο νούμερο στην Αυστραλία είναι μηδενικό. Η πολιτική «Κυρίαρχα Σύνορα» όριζε, ότι οποιοσδήποτε ήταν πρόσφυγας είτε όχι δεν θα γινόταν δεκτός στη χώρα αν δεν είχε βίζα. Η νομοθεσία αυτή είχε ως αποτέλεσμα να αποτρέψει τα ρεύματα μεταναστών κυρίως από τη Σρι Λάνκα , το Ιράν , το Ιράκ, το Αφγανιστάν και από το Βιετνάμ. Μάλιστα, σύμφωνα με στοιχεία που δημοσίευσε η ίδια η κυβέρνηση το 2015 κανένας παράνομος μετανάστης δεν εντοπίστηκε στο αυστραλιανό έδαφος διά θαλάσσης τους τελευταίους μήνες. Το πιο σημαντικό, όπως δηλώνει και ο υπουργός μετανάστευσης Peter Dutton, δεν σημειώθηκε κανένας πνιγμός, όταν από το 2001 έως το 2013 είχαν βρει το θάνατο χίλια άτομα.

Οι μετανάστες, οι οποίοι προσπαθούν να εισέλθουν σε αυστραλιανό έδαφος αντιλαμβάνονται, ότι βρίσκονται μεταξύ δύο επιλογών. Από την μια πλευρά να γυρίσουν στη χώρα προέλευσής τους και από την άλλη να μεταφερθούν σε κέντρο κράτησης που βρίσκεται εκτός του αυστραλιανού εδάφους. Στο προαναφερθέν κέντρο κρατούνται έως ότου μελετηθεί ο φάκελός τους , αλλά σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να φύγουν από τα κέντρα κράτησης, τα οποία βρίσκονται στο νησί Μάνους της Παπούας, της Νέας Γουινέας, όπου υπάρχει και ένα από τα κέντρα φιλοξενίας, στο μικρό νησί Ναουρού, το οποίο συμφώνησε να δέχεται τους πρόσφυγες έναντι οικονομικών ανταλλαγμάτων και τέλος, στην Καμπότζη, η οποία το 2014 δέχεται τους μετανάστες που δεν μπορούν να εγκατασταθούν στο Ναουρού έναντι των 40 εκατομμυρίων ευρώ.¹¹

¹¹ Πηγή: m.huffingtonpost.gr, el.gatestoneinstitute.org, iefimerida.gr

Ακόμη ένα μέτρο της αυστραλιανής κυβέρνησης ήταν να δημοσιεύσουν μία διαφήμιση με στόχο να αποθαρρύνει αυτούς που ζητούν άσυλο να ταξιδέψουν παράνομα στη χώρα. «Αποκλείεται» έγραφε χαρακτηριστικά η αφίσα, «*δε θα κάνεις σπίτι σου την Αυστραλία*».

Αν ένα πλοίο μεταφέρει ανθρώπους δίχως βίζα δεν θα φτάσει στην Αυστραλία. Κάθε σκάφος που ζητά παράνομα να εισέλθει θα απομακρύνεται πέρα από τα ύδατα της χώρας. Σύμφωνα με τον Peter Dutton , τον υπουργό εσωτερικών της Αυστραλίας, ήταν ένα σκληρό μήνυμα αλλά είχε αποτελεσματικότητα και ως αποτέλεσμα την αποκατάσταση της ακεραιότητας στα σύνορα . Το 2013, ο Tony Abbot εξελέγη πρωθυπουργός με το σύνθημα «Σταματήστε τα πλοία». Υποστηρικτή στο σύνθημα αυτό ο Αυστραλός πρωθυπουργός βρήκε τον Ιταλό Matteo Salvini. Η Ιταλία μετά τη βοήθεια που ζήτησε η Ευρωπαϊκή Ένωση από την Αυστραλία για την αντιμετώπιση των μεταναστευτικών ροών που ταλανίζουν τη γηραιά ήπειρο στη Μεσόγειο προσπάθησε να δημιουργήσει παρόμοια κέντρα υποδοχής στα νότια της Λιβύης. Η πολιτική αυτή της Αυστραλίας κατακρίθηκε από τη Le Monde και τη Διεθνή Αμνηστία. Η πρώτη το χαρακτήρισε, ως καθεστώς πολέμου και κατήγγειλε, ότι το κόστος προστασίας των συνόρων δεν έχει δημοσιοποιηθεί και υπολογίζεται στα 262 εκατομμύρια το χρόνο χωρίς τα ανταλλάγματα που παίρνουν οι χώρες υποδοχής. Η Διεθνής Αμνηστία κατήγγειλε την πολιτική αυτή, ότι ξεπερνάει τα όρια παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παραβιάζοντας τη σύμβαση του 1951 για τους πρόσφυγες που η ίδια έχει υπογράψει καθώς και το 2013 κατήγγειλε την Αυστραλία για απάνθρωπες συνθήκες κράτησης χωρίς να αξιολογούν την κάθε περίπτωση μία προς μία. Κάποια από τα χαρακτηριστικά που επισήμανε η Διεθνής Αμνηστία ήταν ο υπερπληθυσμός , η λεκτική και σωματική βία, η σεξουαλική κακοποίηση καθώς και οι ελλιπείς υποδομές και παροχές υγείας. Μάλιστα, η Διεθνής Αμνηστία εξέδωσε δελτίο τύπου το 2005 δημοσιοποιώντας τα λόγια των προσφύγων που περιγράφουν την κατάσταση που επικρατεί στην Αυστραλία:

«Επί δύο χρόνια ζούμε σε μία φυλακή χωρίς να έχουμε κάνει κανένα έγκλημα στηρίξτε μας και μεταδώστε σε όλο τον κόσμο το μήνυμά μας ότι χρειαζόμαστε ελευθερία, κάθε ανθρώπινο πλάσμα τη χρειάζεται».

Πηγή: Δελτίο Τύπου 30/6/2005 , amnesty.gr

Τέλος, ο Francois Crepeau, ειδικός εισηγητής του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα των μεταναστών προέτρεψε την Ευρώπη να μη θεωρήσει την Αυστραλία ως πρότυπο χαρακτηρίζοντας την πολιτική της σκληρή, απάνθρωπη και εξευτελιστική.¹²

¹² Πηγή: m.huffingtonpost.gr, el.gatestoneinstitute.org, iefimerida.gr, amnesty.gr

Η Μετανάστευση στον Καναδά

Αντίθετα από την Αυστραλία, ο Καναδάς ζητάει πρόσφυγες, ώστε να τους ενσωματώνει στην κοινωνία του. Ο Πρωθυπουργός της χώρας, Justin Trudeau, εκπλήρωσε την προεκλογική του δέσμευση και ο Καναδάς υποδέχτηκε 25.000 Σύριους πρόσφυγες, οι οποίοι κατανεμήθηκαν σε 250 δήμους. Μάλιστα, ο John McCollum, υπουργός μετανάστευσης, έγραψε « έχουμε 25.000 λόγους να είμαστε περήφανοι που είμαστε Καναδοί, καλώς ορίσατε πρόσφυγες». Ο David Manicom, αναπληρωτής υπουργός μετανάστευσης προσφύγων και ιθαγένειας του Καναδά εξήγησε σε δημοσιογράφους στις Βρυξέλλες πώς αντιμετωπίζει η χώρα του την προσφυγική κρίση που αποτελεί ένα διαχρονικό φαινόμενο, αφού στην ιστορία της ανθρωπότητας η μετακίνηση ανθρώπων από χώρα σε χώρα δεν σταμάτησε ποτέ. Η φιλοσοφία του Καναδά από άποψη σεβασμού των αξιών της χώρας, σέβονται την παράδοση των ανθρώπων, αλλά σαν μία δημοκρατική κοινωνία ο Καναδάς πιστεύει πως οι γυναίκες πρέπει να αντιμετωπίζονται ισότιμα στην κοινωνία και στο χώρο εργασίας. Για τον λόγο αυτό, τα κύματα των μεταναστών που καταφθάνουν στον Καναδά έχουν διαθέσιμες υπηρεσίες υποστήριξης που τους βοηθούν με τη γλώσσα (αγγλικά – γαλλικά) και τους προετοιμάζουν για την επαγγελματική τους απασχόληση και την ένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο. Όσον αφορά τις διεργασίες που γίνονται στο εξωτερικό, ώστε να υποδεχτεί και άλλους μετανάστες, η κυβέρνηση του Καναδά βρίσκεται σε στενή συνεργασία με τις κυβερνήσεις του Λίβανου, της Τουρκίας και της Ιορδανίας. Έτσι, υπάρχουν στο Μόντρεαλ και στο Τορόντο κέντρα υποδοχής, που δέχονται καθημερινά 400 -500 πρόσφυγες, οι οποίοι καταφθάνουν με αεροπλάνα.

Με τη συνεργασία του Διεθνούς Οργανισμού για τη μετανάστευση και άλλων οργανισμών παρέχονται στο εξωτερικό όλες οι ιατρικές εξετάσεις πριν αναχωρήσουν. Κάθε πρόσφυγας, επίσης, περνά από συνέντευξη και από εξονυχιστικό έλεγχο ασφάλειας από εξειδικευμένους υπαλλήλους. Κατά την άφιξή τους στον Καναδά, οι πρόσφυγες γίνονται μόνιμοι κάτοικοι και τους επιτρέπεται να ταξιδεύουν ελεύθερα στη χώρα. Όσον αφορά τη διαμονή τους η κυβέρνηση του Καναδά προσπαθεί να μη χωρίζει τις οικογένειες. Για την οργάνωση του έργου αυτού και την αποτελεσματικότητά του σημαντικό ρόλο έχουν ιδιωτικές χορηγίες που αποτελούν βασικό στοιχείο για το πρόγραμμα επανεγκατάστασης προσφύγων του Καναδά. Οι οργανώσεις αυτές συνάπτουν συμφωνίες με την κυβέρνηση για τη χρηματοδότησή τους και η ταυτότητά τους είναι κυρίως θρησκευτικοί, εθνικοί, κοινοτικοί ή υπηρεσιακοί οργανισμοί. Ένα πρόγραμμα που έχει αναπτυχθεί στον Καναδά είναι το «50 -50». Το πρόγραμμα αυτό είναι μια συμφωνία που κατανέμει το κόστος μεταξύ της κυβέρνησης και του ιδιωτικού φορέα.¹³

¹³ Πηγή: euractiv.gr, bussinessnews.gr, news247.gr

Ο στόχος του είναι να συμμετέχουν σε μια εταιρική σχέση η κυβέρνηση του Καναδά , ο ιδιωτικός φορέας και η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες. Η τελευταία εντοπίζει τους πρόσφυγες, η κυβέρνηση παρέχει έξι μήνες του εισοδήματος τους μέσα από το πρόγραμμα της επανεγκατάστασης και οι ιδιώτες χορηγοί συμβάλλουν με τη χρηματοδότηση άλλων έξι μηνών και μέχρι ενός έτους για την κοινωνική υποστήριξη. Επιπλέον, για την ασφάλεια των μεταναστών η κυβέρνηση του Καναδά έχει δημιουργήσει νόμιμα μονοπάτια, ώστε οι άνθρωποι να μην αναζητήσουν τους παράνομους και συνεπώς επικίνδυνους τρόπους διέλευσής τους στον Καναδά. Το έργο αυτό αποτελεί μία πρόκληση για την κυβέρνηση του Καναδά και είναι ένα δύσκολο έργο για τους πολιτικούς ηγέτες. Μάλιστα η πολιτική του Καναδά για την αντιμετώπιση των προσφύγων μπορεί να θεωρηθεί ως μάθημα για τη Διεθνή Κοινότητα. Το 2019, η κυβέρνηση του Καναδά θέλοντας να διατηρήσει την κουλτούρα υποδοχής μεταναστών ζήτησε επιπλέον ανθρώπινο δυναμικό ώστε να ανταποκριθεί στην ζήτηση ειδικευμένων εργαζομένων. Η αντιπολίτευση του Καναδά θέλησε να κάνει την μετανάστευση προεκλογικό ζήτημα καθώς και ο Αμερικανός Πρόεδρος, Donald Trump, λίγο πριν τις εκλογές για το Κογκρέσο, έθεσε αυστηρά μέτρα εναντίον των μεταναστών και των προσφύγων. Αντίθετα, η Κυβέρνηση του Καναδά επιδιώκει να διατηρήσει την ταυτότητα της χώρας μια ανοιχτή συμφωνία με τον Καναδό υπουργό Ahmed Housein. Στη νέα αυτή εισροή οι υποψήφιοι θα αξιολογηθούν βάση κριτηρίων όπως η επαγγελματική τους κατάρτιση, η ηλικία, οι γλωσσικές δεξιότητες, ή η δυνατότητα συμμετοχής και ενσωμάτωσης σε μία διαδικτυακή ομάδα υποψηφίων, από τους οποίους θα επιλέγονται οι πιο κατάλληλοι από διάφορες ιδιωτικές εταιρείες.¹⁴

¹⁴ Πηγή: euractiv.gr, bussinessnews.gr, news247.gr

Οι τρόποι αντιμετώπισης του προσφυγικού ζητήματος

Για την αντιμετώπιση των ανθρώπινων ροών που έφταναν στην Ευρώπη και για τη διαχείριση του ζητήματος αυτού η Ευρωπαϊκή Ένωση επιστράτευσε τα εξής μέσα:

Το Ταμείο Μετανάστευσης Ασύλου Ένταξης, το οποίο στηρίζει τις εθνικές προσπάθειες της Ελλάδας για τη βελτίωση των ικανοτήτων υποδοχής, την εφαρμογή διαδικασιών ασύλου σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, την ένταξη των μεταναστών σε τοπικό – περιφερειακό επίπεδο και την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων επιστροφής.

Το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας, το οποίο ήταν υπεύθυνο για τον υψηλό έλεγχο των εξωτερικών συνόρων και την αντιμετώπιση του διασυνοριακού οργανωμένου εγκλήματος.

Το Καταπιστευματικό Ταμείο, το οποίο αποτελεί ένα μηχανισμό, ο οποίος χρησιμοποιείται στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη, ώστε να συγκεντρώσει ένα σημαντικό μέγεθος χρηματικών πόρων από διαφορετικούς χρηματοδότες. Το ταμείο αυτό το εκμεταλλεύονται οι χώρες της Αφρικής και έχει ως στόχο του να σταθεροποιήσει την κατάσταση στην ευρύτερη περιοχή και να προωθήσει οικονομικές ευκαιρίες για την προάσπιση της ισότητας, της ασφάλειας και της ανάπτυξης.

Επιπροσθέτως, ένα μέσο που χρησιμοποίησε η Ευρωπαϊκή Ένωση το 2015 ήταν η προσέγγιση “hot spot”. Για τα κράτη-μέλη που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή υποδοχής η Ευρωπαϊκή Ένωση προτείνει τη νέα αυτή προσέγγιση, ώστε οι χώρες αυτές να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους σύμφωνα με το ευρωπαϊκό δίκαιο. Η μέθοδος αυτή θα ενίσχυε τη γρήγορη ταυτοποίηση, καταγραφή και δαχτυλοσκόπηση των εισερχόμενων μεταναστών κάτω από την εποπτεία της ευρωπαϊκής υπηρεσίας υποστήριξης για το άσυλο, τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό (FRONTEX) για τη διαχείριση της επιχειρησιακής συνεργασίας στα εξωτερικά σύνορα των κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τον Οργανισμό της Αστυνομικής Συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUROPOL) και την υπηρεσία Δικαστικής Συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EUROJUST). Η προσέγγιση hot spot θα συμβάλλει, επίσης, στην υλοποίηση των προσωρινών προγραμμάτων μετεγκατάστασης που προτάθηκαν από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι άνθρωποι με σαφή ανάγκη διεθνούς προστασίας θα πρέπει να προσδιορίζονται στα κράτη –μέλη πρώτης γραμμής, όπου θα εξετάζεται η αίτησή τους για άσυλο και στη συνέχεια η μετεγκατάστασή τους σε κάποιο άλλο κράτος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα βασικά κράτη, μεταξύ άλλων, που χρησιμοποιείται η προσέγγιση hot spot είναι η Ελλάδα και η Ιταλία. Τέλος, μέσο στήριξης έκτακτης ανάγκης είναι η χορήγηση ανθρωπιστικής βοήθειας από οργανώσεις των Ηνωμένων Εθνών, από μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) και διεθνείς οργανισμούς, οι οποίοι έχουν στενή συνεργασία με τα κράτη – μέλη.¹⁵

Η Ευρωπαϊκή Ένωση από το 2007 εφάρμοσε πολιτική περί αντιμετώπισης των θεμάτων των ανθρώπων που ταξιδεύουν από την Ασία και την Αφρική προς τη γηραιά ήπειρο, αφού στα μάτια τους φαίνεται ως η γη της επαγγελίας. Ως εκ τούτου, ο θεσμός ξεκίνησε μία

¹⁵ Πηγή: ec. Europa. Eu, Consilium.europa.eu, europarl.europa.eu

χρηματοδότηση κονδυλίων μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης υπηκόων Τρίτων Χωρών, Ευρωπαϊκού Ταμείου Προσφύγων, Ευρωπαϊκού Ταμείου Επιστροφής και του Ταμείου Εξωτερικών συνόρων. Τα χρήματα αυτά θα πρόσφεραν αρωγή για τη δημιουργία κέντρων φιλοξενίας, δομών για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος καθώς και για την στήριξη της ελληνικής αστυνομίας. Τα κέντρα φιλοξενίας θα είχαν τη δυνατότητα να φιλοξενούν από χίλια άτομα το καθένα και προέβλεπαν για την υγειονομική περίθαλψη των μεταναστών καθώς και την προσφορά υπηρεσιών για την ψυχολογική τους στήριξη. Επιπλέον, θα δημιουργούνταν κινητές ιατρικές μονάδες οι οποίες θα πρόσφεραν περίθαλψη στους νεοαφιχθέντες υπηκόους των Τρίτων Χωρών. Με τη χρηματοδότηση της ελληνικής αστυνομίας καθίσταντο αρμόδια για τον έλεγχο των συνόρων, παραχωρώντας τους εξοπλισμό, για να ελέγχουν πληροφορίες και να αναλύουν τα δεδομένα σχετικά με τις εγκληματικές οργανώσεις και την εμπορία ανθρώπων στο χώρο της Σένγκεν.

Σημειώνεται, παράλληλα, ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση στο διάστημα 2007-2011 θα δημιουργήσει μία λίστα με τις ασφαλείς χώρες προέλευσης. Ως ασφαλή χώρα προέλευσης ορίζεται μία χώρα που έχει δημοκρατικό καθεστώς με διάρκεια. Πιο συγκεκριμένα, οι χώρες αυτές, που ακολουθούν το Διεθνές Δίκαιο, σύμφωνα με τη Σύμβαση της Γενεύης και το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο οποίο περιλαμβάνονται οι οδηγίες για τις διαδικασίες ασύλου. Επιπροσθέτως, στις χώρες αυτές δε θα πρέπει να υφίσταντο διώξεις, βασανιστήρια ή απάνθρωπη – ταπεινωτική μεταχείριση ή κάποια τιμωρία καθώς και η εφαρμογή βίας ή ενόπλων συγκρούσεων. Τα προαναφερθέντα δικαιολογούνται και από τα κριτήρια που θέτει η Ευρωπαϊκή Ένωση σε ένα νέο κράτος που θέλει να εισχωρήσει στην “οικογένειά της”, τα οποία είναι το δημοκρατικό καθεστώς, το κράτος δικαίου, αλλά και ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα, προστατεύοντας τις μειονότητες. Τα κριτήρια αυτά είναι γνωστά ως «κριτήρια της Κοπεγχάγης». Τοιουτοτρόπως, όποια χώρα πληροί τις προϋποθέσεις για την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρείται ως «Ασφαλής Χώρα». Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Ένωση προβλέπει για τη μετεγκατάσταση των ανθρώπων αυτών, ζητώντας από όλα τα κράτη – μέλη να υποδεχθούν έναν αριθμό μεταναστών. Όσον αφορά τα άτομα που δεν έχουν το δικαίωμα ασύλου στην Ευρώπη, η Ευρωπαϊκή Ένωση οργανώνει μία ασφαλή πολιτική επιστροφής στη χώρα προέλευσής τους. Η πολιτική της επιστροφής είναι από τους πλέον αποτελεσματικούς τρόπους για την πρόληψη και τη μείωση της παράτυπης μετανάστευσης. Πρόκειται για έναν ισχυρό αποτρεπτικό παράγοντα ενός λειτουργικού συστήματος για τη διαχείριση της μετανάστευσης και την παροχή ασύλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.¹⁶

¹⁶ Πηγή: ec. Europa. Eu, Consilium.europa.eu, europarl.europa.eu

Σκοπός του είναι να αυξήσει σημαντικά το ποσοστό επιστροφής με πλήρη σεβασμό και εγγυήσεις, για μία ανθρώπινη και αξιοπρεπή διαδικασία κατά την οποία προτρέπουν το μετανάστη εθελοντικά να επιστρέψει, αλλά σε περίπτωση άρνησής του, ως μέτρο έσχατης λύσης, οφείλουν οι αρμόδιοι να επιβάλουν την επιστροφή του, με μεθόδους εξαναγκασμού, όπως την κράτηση. Η πολιτική της επιστροφής γίνεται λειτουργική και συγχρόνως αποτελεσματική με τη συνεργασία όλων των κρατών – μελών, την πλήρη εφαρμογή των κανόνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη βελτίωση της συνεργασίας με Τρίτες Χώρες και τέλος, με την ενίσχυση των διοικητικών συστημάτων των κρατών – μελών. Στο διάστημα αυτό καθιερώνεται το σύστημα ασύλου, το οποίο είναι κοινό για όλα τα κράτη – μέλη, τα οποία προτρέπει στην ανάληψη ευθύνης. Το σύστημα ασύλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί πρότυπο για όλον τον κόσμο και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ελέγχει για την εφαρμογή του ως θεματοφύλακας των Συνθηκών. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία υποστήριξης για το άσυλο εκπόνησαν και διένειμαν στα κράτη – μέλη μια σειρά κατευθυντήριες γραμμές και επιχειρησιακές οδηγίες για να βοηθήσουν στην εφαρμογή της νομοθεσίας περί ασύλου ενώ οργανώνουν τακτικές συναντήσεις για την στήριξη των κρατών – μελών. Το σύστημα ασύλου λειτουργεί με βάση τους καταλόγους των “ασφαλών χωρών” και στη συνέχεια τοποθετούν τους ανθρώπους σε hot spot. Τέλος, την περίοδο αυτή την πρωταρχική ευθύνη αντιμετώπισης των άμεσων συνεπειών και δύσκολων καταστάσεων την έχει ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας. Όταν δεν επαρκούν οι εθνικές ικανότητες τότε ο μηχανισμός προβαίνει σε συντονισμό της βοήθειας απ’ τις συμμετέχουσες χώρες. Οι χώρες οι οποίες συμμετέχουν είναι τα 28 κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και η Ισλανδία, η Νορβηγία, η Σερβία, η Βόρεια Μακεδονία και το Μαυροβούνιο. Οι ενέργειες που περιλαμβάνονται είναι η υλική βοήθεια, η εμπειρογνώσια, οι ομάδες επέμβασης και ειδικό εξοπλισμό. Στην πλειονότητά τους η βοήθεια που παρέχεται είναι δωρεάν.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση τη περίοδο 2007-2011 πήρε αρκετά μέτρα για να περιορίσει, αν όχι να αντιμετωπίσει το μεταναστευτικό πρόβλημα. Το γεγονός, ότι το πρόβλημα δεν αντιμετωπιζόταν αλλά αντιθέτως παρουσίαζε όξυνση λόγω της οικονομικής κατάστασης των χωρών προελεύσεως των μεταναστών – προσφύγων, των πολέμων και της πολιτικής αστάθειας καθώς και της φτώχειας, που υπάρχει στις χώρες τους. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναβάθμισε την πολιτική της για το μεταναστευτικό της πρόγραμμα ανακοινώνοντας τις 13/5/2015 το «Ευρωπαϊκό πρόγραμμα δράσης για τη Μετανάστευση». Η Ευρωπαϊκή Ένωση δρα με πρωταρχικό σκοπό να διασφαλίσει τους μετανάστες που κινδυνεύει η ζωή τους καθώς διασχίζουν τη Μεσόγειο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε 10 σημεία και υπέρ αυτών τάχθηκαν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα κράτη – μέλη. Τα 10 σημεία αποτελούν τη δέσμευση για να μη χαθούν άλλες ανθρώπινες ζωές.¹⁷

¹⁷ Πηγή: ec. Europa. Eu, Consilium.europa.eu, europarl.europa.eu

Τα μέτρα αυτά ωστόσο δεν είναι επαρκή για ένα τόσο μεγάλο πρόβλημα. Αν και η ανταπόκριση του κόσμου κρίνεται μεγάλη δεν λείπουν οι αμφιβολίες από την κοινωνία της Ευρώπης, η οποία αντιμετωπίζει τη δημογραφική συρρίκνωση. Επιπρόσθετα, η Ευρωπαϊκή Ένωση για να αντιμετωπίσει το φαινόμενο αυτό προσπαθεί να περιορίσει τους ανθρώπους που δημαγωγούν τους μετανάστες. Ωστόσο, οι κρίσεις σε Ουκρανία, Μ. Ανατολή και οι πόλεμοι στη Β. Αφρική λειτούργησαν ως τροχοπέδη στα σχέδια της Ένωσης προκαλώντας πολιτική αστάθεια, παγκόσμια φτώχεια, προβλήματα που δε σταματούν σε εθνικά σύνορα. Η Ευρώπη, συνεπώς, σύμφωνα με την Ένωση θα πρέπει να αποτελέσει στέγη για όλους αυτούς τους ανθρώπους και να τους αφομοιώσει στην κοινωνία της αν και θα υπάρχει δυσκολία στο να τηρηθούν οι ισορροπίες.

Επομένως, η Ευρωπαϊκή Ένωση προχωρά στο συντονισμό των κρατών μελών εφόσον κανείς δεν μπορεί μόνος του να λύσει το πρόβλημα θα έπρεπε όλοι μαζί με τα μέσα που διαθέτουν, όπως τους πολιτικούς φορείς, τις αρχές, την κοινωνία των πολιτών ακόμα και τη συνεργασία με τις χώρες του Τρίτου Κόσμου, να αντιμετωπίσουν το μεταναστευτικά πρόβλημα. Πιο συγκεκριμένα, τα Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ψήφισε ταχέως στις 23 Απριλίου του 2015 μέτρα για να σωθούν οι ανθρώπινες ζωές καθώς και να ενταθεί η δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αρχικά, για τη διάσωση των ζωών από τη θάλασσα υποστηρίζουν, ότι δε γίνεται να χάνονται ζωές και δημιουργούν το ιταλικό πρόγραμμα “Mare nostrum”. Για την υλοποίησή του η Ευρωπαϊκή Ένωση χρηματοδοτεί τη Frontex¹⁸, η οποία έχει ένα διττό ρόλο. Κατά πρώτον να συντονίζει την συνοριακή υποστήριξη των κρατών – μελών που πιέζονται και κατά δεύτερον να σώζει τις ανθρώπινες ζωές από τη θάλασσα. Ο νέος αυτός προϋπολογισμός είχε υπογραφεί μέχρι και το 2016. Επιπλέον, η Ένωση στοχεύει στα εγκληματικά δίκτυα λαθραίας διακίνησης ανθρώπων. Πραγματοποιούνται επιχειρήσεις στο πλαίσιο κοινής πολιτικής ασφάλειας και άμυνας, ώστε να εντοπίζουν, να δεσμεύουν και να καταστρέφουν τα πλοία των λαθροδιακινητών. Επισημαίνεται, συναφώς, ότι ένα όργανο που στηρίζει την επιχείρηση αυτή είναι η Europol, η οποία μαζί με τη Frontex δίνουν αναφορά για πιθανά πλοία που χρησιμοποιούνται για τη μετακίνηση των ανθρώπων. Στις αρμοδιότητες της Europol¹⁹ είναι και η έρευνα στο διαδίκτυο για τυχόν διαφημίσεις διακινητών προκειμένου να τις καταργεί. Για τον μεγάλο όγκο αφίξεων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης εφαρμόζεται η διαδικασία της μετεγκατάστασης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έθεσε στόχο για τουλάχιστον 20 χιλιάδες άτομα μέσα στο 2016. Ωστόσο, ο αριθμός που επιτεύχθηκε ήταν απογοητευτικός, αφού μετεγκαταστάθηκαν μόλις 355 άτομα. Το πιο απογοητευτικό ήταν η μικρή συνδρομή από τα κράτη – μέλη για την προσπάθεια αυτή. Με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία 46 χιλιάδες μετανάστες και αιτούντες ασύλου αναμένουν για τη διεκπεραίωση των αιτήσεών τους στην ελληνική ενδοχώρα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλεί για ακόμα μια φορά τα κράτη – μέλη να προβούν σε ένα αποτελεσματικό σχεδιασμό, ώστε να αυξήσουν τις δεσμεύσεις τους και να μειωθεί ο χρόνος απόκρισης στις αιτήσεις μετεγκατάστασης με κύρια έμφαση στη μετεγκατάσταση των ασυνόδευτων ανηλίκων.²⁰

¹⁸ Frontex: ο Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλάκης.

¹⁹ Europol: είναι η υπηρεσία πληροφοριών σε ζητήματα εγκληματικής φύσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

²⁰ Πηγή: ec. Europa. Eu, Consilium.europa.eu, europarl.europa.eu

Τα συστήματα ασύλου του κάθε κράτους – μέλους ασκούν πρωτοφανείς πιέσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση έως ότου η πίεση αυτή καταστεί αφόρητη. Με αυτόν τον τρόπο, προτείνει ένα ενιαίο σύστημα αντιμετώπισης με βάση το 78^ο άρθρο παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ. Όλα τα κράτη – μέλη θα συμμετέχουν ισότιμα ως κράτη υποδοχής και θα είναι υπεύθυνα να εξετάζουν τα αιτήματα ασύλου. Κλειδιά για την προσπάθεια αυτή με στόχο να κατανεμηθούν σωστά οι άνθρωποι θα λειτουργούν το ΑΕΠ²¹ της κάθε χώρας, το ποσοστό ανεργίας, ο πληθυσμός της χώρας και ο αριθμός αιτήσεων των προσφύγων που επανεγκαταστάθηκαν. Έτσι, θα πραγματοποιηθεί το πρώτο βήμα μίας βιώσιμης λύσης, διότι πρέπει να υφίσταται ένα μόνιμο σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για αυτούς που ζητάνε άσυλο και τα κράτη – μέλη να δείξουν αλληλεγγύη για τα κράτη πρώτης γραμμής και να τα βοηθήσουν. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, επίσης, οργανώνει μια κοινή προσέγγιση για τη χορήγηση προστασίας σε άτομα που χρίζουν προστασίας με την επανεγκατάσταση τους. Με βάση τα στοιχεία της Ένωσης 6.321 άτομα έγιναν δεκτά από 16 κράτη επανεγκατάστασης. Οι χώρες αυτές ήταν η Αυστρία, Γαλλία, Γερμανία, Ισλανδία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λιχτενστάιν, Λιθουανία, Κάτω Χώρες, Νορβηγία, Ελβετία και Ηνωμένο Βασίλειο. Ο αριθμός επανεγκατάστασης από την Τουρκία εξακολουθεί να αυξάνεται και πιο συγκεκριμένα 177 Σύριοι, με τη Σουηδία να δέχεται το μεγαλύτερο αριθμό (55), ακολουθώντας η Γερμανία (54), οι Κάτω Χώρες (52), η Φιλανδία (11) και η Λιθουανία (5). Συνολικά 19 κράτη μέλη και ένα συνδεδεμένο κράτος έχουν δηλώσει ότι προβλέπουν 12.000 θέσεις επανεγκατάστασης από την Τουρκία. Γύρω στις 2.000 επανεγκαταστάσεις σχεδιάστηκαν το 2016, υπό την προϋπόθεση της επιστροφής αντίστοιχου αριθμού Σύριων από την Ελλάδα στα πλαίσια του προγράμματος. Εκτός από την μετεγκατάσταση και την επανεγκατάσταση η Ευρωπαϊκή Ένωση έλαβε μέτρα για αυτούς που δε βρίσκονται στην Ευρώπη. Σε συνδυασμό με την Υπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες (UNHCR) προσδιορίζουν το πότε οι άνθρωποι δεν μπορούν να βρίσκονται στη χώρα τους ή να εκτίθενται στους διακινητές. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης 20.000 θέσεις επανεγκατάστασης δημιουργούνται μέχρι το 2020 με βάση τα παραπάνω κριτήρια και χορηγήθηκαν στο σύστημα αυτό 50 εκατομμύρια ευρώ την περίοδο 2015-2016. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καλεί τα κράτη – μέλη να κάνουν χρήση των υφιστάμενων δυνατοτήτων τους παρέχοντας στήριξη στο Ταμείο Ασύλου Μετανάστευσης και ένταξης και να προσφέρουν επιπλέον θέσεις επανεγκατάστασης σύμφωνα με τον εθνικό προγραμματισμό. Η πράξη αυτή θα χρηματοδοτηθεί από την Ένωση και τα κράτη- μέλη θα πρέπει να βρουν άλλες νομικές οδούς για τα άτομα που χρίζουν προστασίας.²²

²¹ ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

²² Πηγή: ec. Europa. Eu, Consilium.europa.eu, europarl.europa.eu

Μια ακόμα ενέργεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η συνεργασία της με τις Χώρες του Τρίτου Κόσμου, ώστε να αντιμετωπίσει τις μεταναστευτικές ροές από το αρχικό τους σημείο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ) συνεργάζονται με χώρες εταίρους για την εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων και για την πρόληψη των επικίνδυνων ταξιδιών. Αρχικά, η Ευρωπαϊκή Ένωση αύξησε την στήριξη στις χώρες υποδοχής καθώς θέσπισε και εμβάθυνε τα προγράμματα της περιφερειακής ανάπτυξης και προστασίας με νέα προγράμματα για τη Β. Αφρική, το Κέρασ της Αφρικής και ενίσχυσε τα προγράμματά της στη Μέση Ανατολή. Σε αυτή την προσπάθεια συνδράμει στην χρηματική αρωγή κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Δεύτερον, η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιούργησε στο Νίγηρα σε συνεργασία με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης, την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών και τις αρχές του Νίγηρα, ένα κέντρο που έχει σκοπό την παροχή πληροφοριών, την τοπική προστασία, την πληροφόρηση των ανθρώπων αυτών, δίνοντάς τους τη ρεαλιστική εικόνα για το μέρος που θέλουν να ταξιδέψουν και υποστηρίζει τους παράτυπους μετανάστες που επιθυμούν οικειοθελώς να επιστρέψουν. Τρίτον, δημιούργησε Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας με την πραγματοποίηση ενός συνεδρίου στη Μάλτα με την Αφρικανική Ένωση, ώστε να αντιμετωπίσουν τα αίτια της παράτυπης μετανάστευσης. Τα προαναφερθέντα συνδυάζονται με τη δημιουργία κυβέρνησης στη Λιβύη για την εθνική ενότητα και τη σταθερότητα της περιοχής, την αρωγή στη Συρία με 3,6 δισεκατομμύρια ευρώ για ανθρωπιστικούς σκοπούς, την σταθεροποίηση και την ανάπτυξη στο εσωτερικό καθώς και τη βοήθεια στους Σύριους πρόσφυγες της Ιορδανίας, της Τουρκίας, του Ιράκ του Λιβάνου. Η Ευρωπαϊκή Ένωση στο σημείο αυτό δείχνει, παράλληλα, ιδιαίτερη προσοχή για συνεργασία στους ανατολικούς εταίρους των Δυτικών Βαλκανίων προωθώντας τα υφιστάμενα πλαίσια συνεργασίας. Επιπροσθέτως, ο θεσμός χρησιμοποιεί μέσα για τη βοήθεια των κρατών – μελών, τα οποία βρίσκονται στην πρώτη γραμμή. Έτσι, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εφαρμόζει μία νέα προσέγγιση συγκροτώντας ένα “κομβικό σημείο” στο οποίο η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Υποστήριξης για το άσυλο (EASO), η Frontex και η Eutorol συνεργάζονται με τα κράτη – μέλη που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή για να καταχωρήσουν και να λάβουν τα δακτυλικά αποτυπώματα των εισερχομένων μεταναστών. Η EASO έχει ακόμα ένα καθήκον, στην βοήθεια σε αιτήσεις, καθώς η Eutorol και η Eurojust εποπτεύουν το κράτος υποδοχής για την εξάρθρωση της λαθραίας διακίνησης και εμπορίας ανθρώπων. Η Frontex στέλνει πίσω όλους τους παράτυπους μετανάστες. Τέλος, η Επιτροπή επιχορηγεί με πρόσθετη χρηματοδότηση έκτακτης ανάγκης 60 εκατομμύρια ευρώ για την υγειονομική περίθαλψη στα κράτη – μέλη που βρίσκονται υπό ιδιαίτερη πίεση.²³

²³ Πηγή: ec. Europa. Eu, Consilium.europa.eu, europarl.europa.eu

Στα σχέδια που έθεσε η Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά δεν ήταν τόσο άμεσα, όπως τα προηγούμενα, ήταν η μείωση κινήτρων για παράτυπη μετανάστευση, αφού μέσα το διάστημα 2014 -2015 το ποσοστό αυξήθηκε 164%, ο εντοπισμός των δικτύων που διακινούν λαθραία και εμπορεύονται ανθρώπους, οδηγώντας τους στην δικαιοσύνη και η εκπόνηση εγχειριδίου σε όλα τα κράτη – μέλη για την ευθυγράμμιση της πολιτικής επιστροφής. Επιπλέον, επιχειρεί την ενδυνάμωση των εταιρικών σχέσεων με τις Χώρες του Τρίτου Κόσμου στον τομέα επιστροφής και εμπορίας μεταναστών, ενισχύει την αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε χώρες κλειδιά και διευρύνει το ρόλο της Frontex σχετικά με τις επιχειρήσεις επιστροφής. Ακόμα, ενισχύει την πολιτική της στον τομέα ασύλου με την πλήρη εφαρμογή του ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου μέσω μηχανισμού παρακολούθησης, την αξιολόγηση του συστήματος του Δουβλίνου με σκοπό την αναθεώρηση, την καταπολέμηση των καταχρήσεων του συστήματος ασύλου και τη δυνατότητα θέσπισης ενιαίας διαδικασίας για το άσυλο που εγγυάται ίση μεταχείριση για τους αιτούντες σε ολόκληρη την Ευρώπη. Σημειώνεται, επίσης, ότι εφαρμόζει μία νέα πολιτική για τη νόμιμη μετανάστευση, αφού έκδωσε 17 εκατομμύρια θεωρήσεις Σένγκεν και 2,3 εκατομμύρια άδειες διαμονής. Η νέα αυτή πολιτική επανεξετάζει τις οδηγίες για την μπλε κάρτα για τους μετανάστες με υψηλή ειδικευση, προβλέπει τη δημιουργία μιας πλατφόρμας από όπου οι επιχειρήσεις και οι συνδικαλιστικές οργανώσεις επιλέγουν τους οικονομικούς μετανάστες, αφού πρώτα συνεργαστούν με το κράτος- μέλος στο οποίο βρίσκονται. Τέλος, δημιουργεί ένα σύστημα εκδήλωση ενδιαφέροντος που χρησιμοποιεί επαληθεύσιμα κριτήρια για την πραγματοποίηση αυτομάτως μιας αρχικής επιλογής των εν δυνάμει μεταναστών και μεγιστοποιεί τα αναπτυξιακά πλεονεκτήματα στις χώρες προέλευσης.²⁴

«Απομακρυνόμαστε πλέον από την κατάσταση κρίσης, είναι όμως σαφές ότι η μετανάστευση θα παραμείνει πρόκληση για μια γενιά Ευρωπαίων. Η Ευρώπη χρειάζεται επειγόντως να εφοδιαστεί με ανθεκτικά στις μελλοντικές εξελίξεις μέσα για την υπεύθυνη και δίκαιη διαχείριση της μετανάστευσης. Την τελευταία τριετία σημειώσαμε ουσιαστική πρόοδο, ωστόσο, τώρα είναι η κατάλληλη στιγμή να μετατρέψουμε τις προτάσεις σε νομοθεσία και τη νομοθεσία σε πράξη.»

Jean-Claude Juncker,

Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής 17/12/2017

Πηγή: ec. Europa. eu

²⁴ Πηγή: ec. Europa. Eu, Consilium.europa.eu, europarl.europa.eu

Εκ των προαναφερθέντων, η Ευρωπαϊκή Ένωση κατάφερε να δράσει επιτυχημένα με την μείωση της παράτυπης μετανάστευσης κατά 63% το 2017 στηρίζοντας τα εκτεθειμένα κράτη – μέλη, προστατεύοντας τα εξωτερικά σύνορα της και την ενδυνάμωση συνεργασίας με τις χώρες – εταίρους. Συνεπώς, οι προσπάθειες σταθεροποίησης είναι πλέον ορατές για μία κατάσταση που ταλανίζει για δεκαετίες τη γηραιά ήπειρο όπως η κλιματική αλλαγή, η ασφάλεια, και οι δημογραφικές εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και οι γειτονικές χώρες.

Σήμερα, η επιτροπή συνιστά στους ηγέτες να συνεχίσουν το έργο και συγκεκριμένα την επίτευξη ταχείας προόδου για το σύστημα του ασύλου, την ενίσχυση των σχέσεων με τις εταιρικές χώρες του Τρίτου Κόσμου, τη δημιουργία νόμιμων οδών στην Ευρώπη και τη χρηματοδότηση για το μέλλον με κύριο γνώμονα την αλληλεγγύη.

«Από το 2015 έχουμε σημειώσει πραγματική πρόοδο χάρη στο κοινό μας έργο για την καλύτερη διαχείριση της μετανάστευσης με ολοκληρωμένο τρόπο. Εντούτοις, δεν έχουμε ακόμη φτάσει στο τέρμα της πορείας και το θέμα αυτό θα μας απασχολήσει για αρκετό καιρό. Πρέπει, επομένως, να συνεχίσουμε τις ολοκληρωμένες και κοινές μας προσπάθειες με ακόμη περισσότερη ενέργεια και αποφασιστικότητα, για να παγιωθούν τα επιτεύγματά μας και να υλοποιηθεί πλήρως το Ευρωπαϊκό Θεματολόγιο για τη Μετανάστευση. Η μετανάστευση παραμένει η κύρια ανησυχία των πολιτών μας και θα πρέπει επίσης να παραμείνει η βασική μας προτεραιότητα.»

Frans Timmermans,

πρώτος Αντιπρόεδρος της Επιτροπής

Πηγή: ec. Europa. Eu

Αντίθετα από την οδηγία της επιτροπής ορισμένα κράτη – μέλη δε συνδράμουν στην προσπάθεια αυτή, αφού δεν έχουν δημιουργήσει νομικές οδούς για τη μετεγκατάσταση των ανθρώπων που έχουν καταφύγει στην Ελλάδα και την Ιταλία. Αυτές οι χώρες είναι η Τσεχία, η Ουγγαρία και η Πολωνία δυσχεραίνοντας το πρόβλημα για την Ευρώπη. Από την άλλη μεριά η επανεγκατάσταση των ανθρώπων αυτών βρίσκεται σε καλό δρόμο αφού σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμφωνήθηκε να πραγματοποιηθεί η επανεγκατάσταση των $\frac{3}{4}$ του πληθυσμού δηλαδή 16.419 άνθρωποι από 22.509. Το 2017, ο αριθμός των προσφύγων που κατέφυγαν προς κράτη- μέλη της Ευρώπης έφτασε σε πρωτοφανή υψηλά επίπεδα καθώς τον Μάιο παρασχέθηκαν ασφαλείς και νόμιμοι οδοί για σχεδόν 1000 πρόσφυγες από τη Συρία. Τέλος, ο συνολικός αριθμός των επανεγκαταστάσεων από την Τουρκία στο πλαίσιο της δήλωσης των κρατών – μελών ανέρχεται σήμερα σε 6.254.²⁵

²⁵ Πηγή: ec. Europa. Eu, Consilium.europa.eu, europarl.europa.eu

«Απομακρυνόμαστε σταδιακά από την κατάσταση κρίσης και διαχειριζόμαστε πλέον τη μετανάστευση με πνεύμα σύμπραξης και κοινής ευθύνης, τόσο εντός όσο και εκτός της ΕΕ. Έχοντας λάβει μέχρι σήμερα περισσότερες από 34.400 νέες δεσμεύσεις για επανεγκατάσταση, εκφράζω την ικανοποίησή μου για την ισχυρή δέσμευση των κρατών μελών να μειώσουν τις παράτυπες και επικίνδυνες διαδρομές και να ενισχύσουν τις ασφαλείς και νόμιμες διαδρομές, επιδεικνύοντας αλληλεγγύη με τις χώρες υποδοχής εκτός της ΕΕ.»

Δημήτρης Αβραμόπουλος,

Επίτροπος Μετανάστευσης και Εσωτερικών Υποθέσεων και Ιθαγένειας

Πηγή: ec. Europa. Eu

Η Ευρωπαϊκή Ένωση ήδη από το 2007 λαμβάνει μέτρα για την αντιμετώπιση του μεταναστευτικού και στη συνέχεια του προσφυγικού προβλήματος, αφού οι λόγοι που πραγματοποίησαν το ταξίδι αυτό οι άνθρωποι δεν ήταν μόνο οικονομικοί. Καθώς οι συνθήκες στη Β. Αφρική αλλά και την Ασία διογκώθηκαν, στη Συρία γίνεται πόλεμος και στη Λιβύη υπάρχει πολιτική αστάθεια με την ύπαρξη δύο κυβερνήσεων και το στρατό ένοπλο στους δρόμους, οι προσφυγικές ροές αυξήθηκαν και ιδιαίτερα προς τη χώρα μας. Έτσι, η Ευρωπαϊκή Ένωση, την περίοδο 2016-2017, στήριξε την Ελλάδα περισσότερο από κάθε άλλο κράτος – μέλος. Πιο συγκεκριμένα, δαπάνησε στις 04/03/2016 το ποσό των 3,5 εκατομμυρίων ευρώ για να βελτιώσει τις συνθήκες υποδοχής και ένα μήνα αργότερα στις 15/04/2016 δαπάνησε 83 εκατομμύρια ευρώ για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης. Στη συνέχεια, χρηματοδότησε τη χώρα μας τις 22/07/2016 με 82,6 εκατομμύρια ευρώ καθώς λίγες μέρες αργότερα τις 29/07/2016 έστειλε μία καινούργια αρωγή ύψους 11 εκατομμυρίων ευρώ, την οποία τη μοιραστήκαμε με την Ιταλία, εφόσον και αυτή αποτελεί χώρα πρώτης γραμμής υποδοχής μεταναστών και προσφύγων. Την ίδια χρονιά 12/09/2016, δεδομένου, ότι οι ροές των ανθρώπων δεν μειώνονταν, η Ευρωπαϊκή Ένωση ενίσχυσε την ελληνική κυβέρνηση με 115 εκατομμύρια ευρώ, αφού δημιουργήθηκε εκ νέου η ανάγκη για τη βελτίωση των συνθηκών για τους ταλαιπωρημένους αυτούς ανθρώπους. Την επόμενη χρονιά και πιο συγκεκριμένα, τις 10/07/2017, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα αποστείλει 6,48 εκατομμύρια ευρώ εκ νέου για τη βελτίωση συνθηκών στα ελληνικά νησιά του Αιγαίου και τις, 27/07/2017, θα τα ενισχύσει με ένα νέο ανθρωπιστικό πρόγραμμα. Τέλος, τις 04/08/2017, θα δοθούν στη UNHR 9,3 εκατομμύρια ευρώ για να συνδράμει στο να περιορίσει το φαινόμενο για τη χώρα μας αλλά και 7,25 εκατομμύρια ευρώ τις 07/12 του ίδιου χρόνου για τη διαδικασία ασύλου.²⁶

²⁶ Πηγή: ec. Europa. Eu, Consilium.europa.eu, europarl.europa.eu

Η Μετανάστευση

Ο όρος της μετανάστευσης δεν περιλαμβάνει μόνο την αλλαγή τόπου κατοικίας ή εργασίας αλλά συνιστά έναν πιο σύνθετο όρο, αφού επηρεάζει με τη συμπεριφορά του τον κοινωνικό του περίγυρο. Επιδρά στις ομάδες που ο ίδιος συμμετέχει αλλά και σε αυτές που συναντά, επιδρά στην οικονομία και στην κοινωνία της χώρας υποδοχής καθώς και στις κοινωνικές και οικονομικές δομές της χώρας προέλευσης. Η κινητικότητα του μετανάστη είναι μεγαλύτερη από αυτή της εργατικής δύναμης, αφού αποτελείται από παιδιά και ηλικιωμένους.

Η διεθνής μετανάστευση χωρίζεται στην αποδημία, η οποία είναι η μετανάστευση από τη χώρα προέλευσης, δηλαδή η μετακίνηση ατόμων ομάδων προς τα ξένα μέρη και τη μετανάστευση εισροής, δηλαδή η άφιξη ατόμων στη χώρα υποδοχής όπου και θα εγκατασταθούν.

Ο όρος μετανάστης δεν συνδέεται πάντα με τον όρο αλλοδαπό, π.χ παλλινოსτούντες, εφόσον μπορεί να είναι αλλοδαπός χωρίς να είναι μετανάστης όπως τα παιδιά των μεταναστών που έχουν γεννηθεί στη χώρα υποδοχής χωρίς να έχουν αποκτήσει την αντίστοιχη ιθαγένεια.

Ο όρος μετανάστης ακόμα διακρίνεται από τον όρο πρόσφυγας, διότι αποτελούν διαφορετικές νομικές και πολιτικές κατηγορίες πληθυσμών. Οι διάφορες κοινωνικές ομάδες και τα ΜΜΕ τους αντιμετωπίζουν ωστόσο ως μία κοινωνική ομάδα. Επίσημα κείμενα του ΟΗΕ περιλαμβάνουν διατάξεις που αποδίδουν το βασικό ορισμό για το ποιος είναι και ποιος δεν είναι πρόσφυγας, και ενώ κάποιος ήταν, έχει παύσει να είναι.

Η Σύμβαση της Γενεύης²⁷ που υπογράφηκε στις 28 Ιουλίου του 1951 είναι το βασικό νομικό κείμενο που αποτελεί τη βάση για το έργο της Ύπατης Αρμοστείας. Η Σύμβαση έχει επικυρωθεί από 145 κράτη και ορίζει ποιος είναι πρόσφυγας, τα δικαιώματά τους και τις τυπικές υποχρεώσεις των κρατών. Βασική αρχή της σύμβασης είναι να μην επαναπροωθείται ο πρόσφυγας στη χώρα που του στερείται η ελευθερία του ή απειλείται η ζωή του. Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ λειτουργεί ως θεματοφύλακας της Σύμβασης του 1951 και του Πρωτοκόλλου του 1967, το οποίο αφαίρεσε τους γεωγραφικούς και χρονικούς περιορισμούς που έθετε η Σύμβαση. Τα κράτη οφείλουν να συνεργάζονται μεταξύ τους και να διαφυλάττουν τα δικαιώματα των προσφύγων και να τα προστατεύουν.²⁸

²⁷ Πηγή: eur-lex.europa.eu

²⁸ Πηγή: Η Μεταναστευτική Πρόκληση, unhcr.org

Πρόσφυγας θεωρείται το πρόσωπο που λόγω δικαιολογημένου φόβου δίωξης για λόγους φυλετικής προέλευσης, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ορισμένη κοινωνική ομάδα πολιτικών πεποιθήσεων ή εκείνος που διαφεύγει εξαιτίας ενόπλων συρράξεων. Κατά συνέπεια, βρίσκεται έξω από τη χώρα της ιθαγένειάς του και δεν επιθυμεί να απολαμβάνει τη προστασία της χώρας αυτής.

Μετανάστης είναι το πρόσωπο που εγκαταλείπει οικειοθελώς τη χώρα του με σκοπό να εγκατασταθεί αλλού.

Ωστόσο, είναι δύσκολο να διακριθεί ο οικονομικός μετανάστης με τον πολιτικό πρόσφυγα. Αυτό συμβαίνει λόγω της αναγνώρισης του γεγονότος, ότι πολλές φορές οι οικονομικοί περιορισμοί στερούν από τον άνθρωπο την ομαλή διαβίωση του και αποτελεί δίωξη.

Οικονομικός μετανάστης χαρακτηρίζεται ο άνθρωπος, ο οποίος εγκαταλείπει τη χώρα καταγωγής του με μοναδικό κριτήριο να βελτιώσει την οικονομική του κατάσταση και όχι κάποιας δικαιολογημένης δίωξης.

Η διάκριση αυτή έχει ιδιαίτερη σημασία σε θεσμικό πλαίσιο, διότι διαφέρει η μία κατηγορία από την άλλη. Ειδικότερα, για τους πρόσφυγες, εάν συλληφθούν και παραπεμφθούν για παράνομη είσοδο, δεν τους ασκείται ποινική δίωξη. Το σημαντικότερο δε, στοιχείο της διαφοροποίησης είναι η ειδική πρόνοια για τη μη απέλαση του πρόσφυγα, η αρχή της μη επαναπροώθησης παρά μόνο κατ' εξαίρεση. Τέλος, ο πρόσφυγας δεν απελαύνεται σε χώρα όπου αντιμετωπίζει κίνδυνο δίωξης καθώς και μπορεί από τη χώρα που φιλοξενείται να ζητήσει άσυλο.

Αιτούντες ασύλου είναι άτομα που έχουν καταθέσει αίτηση ασύλου στη χώρα υποδοχής και αναμένουν έγκριση. Τα άτομα αυτά μπορεί να είναι νόμιμοι μετανάστες είτε παράνομοι.

Η προστασία των προσφύγων έχει πολλές διαστάσεις. Σε αυτές σημειώνονται η προστασία των προσφύγων από κινδύνους που έχουν διαφύγει, η πρόσβαση σε δίκαιες και αποτελεσματικές διαδικασίες ασύλου και μέτρα που διασφαλίζουν, ότι τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματά τους γίνονται σεβαστά.

Παράνομος μετανάστης μπορεί να είναι άτομο που διαβαίνει τα σύνορα για αναζήτηση απασχόλησης, ή απολύθηκε αλλά δεν το ανέφερε στις αρχές, τουρίστες που περιμένουν μετά την επιτρεπόμενη περίοδο και αναζητούν εργασία, ο σπουδαστής που περιμένει μετά τη λήξη της βίζας, εργάτες με συμβόλαια τα οποία αθέτησαν, πρόσφυγες στους οποίους αρνήθηκαν το άσυλο.

Με κριτήριο το χρόνο παραμονής στη χώρα υποδοχής οι μετανάστες διακρίνονται σε μακράς διάρκειας. Αυτοί ορίζονται ως τα άτομα που έχουν μεταβεί σε μία άλλη χώρα για διαμονή τουλάχιστον για περίοδο ενός έτους.²⁹

²⁹Πηγή: Η Μεταναστευτική Πρόκληση, unhcr.org

Οι αλλοδαποί που έχουν διαμείνει νόμιμα για το διάστημα τουλάχιστον των 5 ετών και μέχρι τα 10 έτη στην επικράτεια ενός κράτους – μέλους των ΣΤΕ αλλά όχι αποκλειστικά για λόγους σπουδών θεωρούνται μακροχρόνιοι μετανάστες.

Μετανάστες μικρής διάρκειας θεωρούνται τα άτομα που μεταβαίνουν σε άλλη χώρα εκτός της χώρα συνήθως διαμονής τους για διάστημα τουλάχιστον τριών μηνών. Εξάιρεση στην περίπτωση αυτή αποτελούν τα ταξίδια που πραγματοποιούνται για διακοπές, επισκέψεις σε φίλους – οικογένειες, ιατρικούς λόγους ή θρησκευτικούς. Επιπρόσθετα, οι μετανάστες μπορούν να διακριθούν σε εποχικούς, προσωρινούς και μόνιμους.

Αρχικά, η εποχική μετανάστευση είναι η μετακίνηση σε σύντομα χρονικά ή τακτικά διαστήματα.

Η προσωρινή μετανάστευση μπορεί να είναι μακρόχρονη, όταν οι μετανάστες επιθυμούν την επιστροφή τους στη χώρα προέλευσής τους μετά την εκπλήρωση των στόχων τους και μπορεί να εξελιχθεί σε μόνιμη.

Τέλος, η κυκλική μετανάστευση είναι η επαναλαμβανόμενη διακίνηση ενός εργαζομένου ή μίας οικογένειας μεταξύ χώρας υποδοχής και χώρας προέλευσης κατά τη διάρκεια ζωής του.³⁰

³⁰ Πηγή: Η Μεταναστευτική Πρόκληση

Η Μετανάστευση και η ελληνική κοινωνική οργάνωση

Η παγκόσμια κοινωνική οργάνωση, παγκόσμια αγορά και κατάτμηση πολιτικής στα εθνικά κράτη καθορίζουν τη διεθνή μετανάστευση που πραγματοποιείται σε εθνικά πλαίσια. Το κάθε εθνικό κράτος είναι το κοινωνικό πλαίσιο, το οποίο ενσωματώνει και επεξεργάζεται τη μετανάστευση διαμορφώνοντάς το ιδιαίτερο και διαφορετικό περιεχόμενό της. Έτσι, η διεθνής μετανάστευση περιέχει την αλληλεπίδραση της παγκόσμιας και εθνικής διάστασης, οι οποίες αποτιμούν τα συστατικά της μέρη. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί, ότι η παγκόσμια και η εθνική κοινωνική οργάνωση δεν είναι σταθερά δομημένες αλλά με το πέρασμα των χρόνων η οργάνωσή τους μεταβάλλεται. Επίδραση από αυτή την μεταβολή έχει και η μετανάστευση εφόσον όπως αναφέρθηκε εξαρτάται άμεσα από αυτές. Για να κατανοήσουμε την μετανάστευση στην αναπαραγωγή της λειτουργίας των δεδομένων κοινωνικών σχέσεων αλλά και στην μεταβολή αυτών, πρέπει να κρίνουμε τη διεθνή μετανάστευση ως μετακίνησης ή εισόδου και εγκατάστασης και να την κρίνουμε με έναν τρόπο, ο οποίος θα αναδεικνύει τα κοινωνικά και ιστορικά στοιχεία του φαινομένου.

Η μετανάστευση συνεπώς, λαμβάνει τη μορφή ως κοινωνική σχέση και ως διαδικασία και όχι ένα ανεξάρτητο φαινόμενο, το οποίο επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες ή την ατομική βούληση, αλλά υφίσταται εξαιτίας της ιστορικής κοινωνικής οργάνωσης στο σύνολό της. Σε αυτές τις ιστορικές συνθήκες η μετανάστευση επηρεάζεται πιο συγκεκριμένα από την αγορά, το κράτος, το έθνος και το φύλο, στοιχεία που δομούν την συγκρότηση των κοινωνικών κατηγοριών και τον τρόπο επαφής - επικοινωνίας μεταξύ τους.

Το πλαίσιο της διαμόρφωσης της μετανάστευσης ορίζεται από την οργάνωση και τη λειτουργία της ελληνικής κοινωνίας, η οποία έχει ιδιαίτερη μορφή. Πέρα από τη λογική της δυσκολίας να ελεγχθούν τα γεωγραφικά σύνορα που καθορίζουν τη μετανάστευση, η μετανάστευση μπορεί να χαρακτηριστεί από το εσωτερικό της οργάνωσης της ελληνικής κοινωνίας. Η ελληνική κοινωνία διακρίνεται από παραδοσιακά και σύγχρονα στοιχεία, τα οποία είναι το κράτος, η θρησκεία και η εθνικιστική ιδεολογία.³¹

³¹ Πηγή: Μετανάστες στην Ελλάδα

Το κράτος

Το πολιτικό πλαίσιο χαρακτηρίζεται τυπικά δημοκρατικό, μολονότι το κράτος έχει συγκεντρώσει την εξουσία αν και υπάρχει αρχή διάκρισης εξουσιών. Το κράτος προβάλλει αυταρχικά και συγκεντρωτικά χαρακτηριστικά, αφού η θέσπιση νόμων και δικαιωμάτων δίνονται αποκλειστικά από αυτό ενώ τα διάφορα κοινωνικά κινήματα ελέγχονται από το κράτος ή είναι προεκτάσεις πολιτικών κομμάτων. Έτσι, εμποδίζεται η ανάπτυξη αυτόνομης δράσης και η συμμετοχή τους σε πολιτικές αποφάσεις. Τα πολιτικά κόμματα και πολιτικοί επιδιώκουν τη διεύρυνση των πολιτικών σχέσεων και η ατομική συμπεριφορά δεν προσανατολίζεται για το «κοινό καλό» αλλά επιδιώκουν το πολιτικό κέρδος. Αναπαράγεται φορμαλισμός και οι επιμέρους αποσπασματικές πρακτικές ενώ η δημόσια συζήτηση στρέφεται στην κατοχύρωση δικαιωμάτων. Σε σχέση με τη μετανάστευση λοιπόν το πολιτικό πλαίσιο παίζει ουσιαστικό ρόλο στην ανάδυση και την κυριαρχία της «παράνομης» μορφής της. Η υιοθέτηση ενός αυστηρού νομικού πλαισίου για την είσοδο, παραμονή και εργασία των μεταναστών αγνοώντας τις κοινωνικές συνθήκες έξω από την Ελληνική κοινωνία, η υιοθέτηση της ίδιας, ότι οι μετανάστες αποτελούν απειλή για την εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας και το γεγονός, ότι δεν τους δίνεται λόγος στην δημόσια συζήτηση έχουν ως αποτέλεσμα η μετανάστευση στη χώρα μας να έχει « παράνομο» ή «άτυπο» χαρακτήρα με το κράτος να αυτοπροβάλλεται, ως προστάτης της ελληνικής εθνικής ταυτότητας, μέσα στην οποία η κοινωνία δεν ξεχωρίζει από το κράτος αλλά αποτελεί μέρος του μέσα από την έννοια της εθνικιστικής ιδεολογίας.

Η Θρησκεία και εθνικιστική ιδεολογία

Έντονο το στοιχείο της θρησκείας στην ελληνική κοινωνία, η οποία περιέχει την ορθοδοξία ως κριτήριο διαχωρισμού του «εμείς» από τους «άλλους», τους ξένους. Η ελληνική ταυτότητα εκτός της ορθοδοξίας ενσωματώνει σε αυτή το ένδοξο παρελθόν της Αρχαίας Ελλάδας υποστηρίζοντας, πως εκπληρώνει το Αρχαίο Ελληνικό Πνεύμα, το οποίο αποτελεί συνέχεια της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας δημιουργώντας ένα κλίμα καχυποψίας προς τους ξένους. Σε αυτό συμβάλλει και η προσπάθειά της να απαγκιστρωθεί πλήρως από την όποια οθωμανική παράδοση που τη συνδέει άρρηκτα με τη θρησκευτική της διάσταση. Έτσι, η γλώσσα και η θρησκεία αποτελούν τα μέσα επιβεβαίωσης και συνέχειας του ελληνικού έθνους ανά τους αιώνες και επικρατεί η πεποίθηση, ότι είναι στοιχεία που δεν μπορούν να αποκτηθούν αλλά «κληρονομούνται» από γενιά σε γενιά.³²

³² Πηγή: Μετανάστες στην Ελλάδα

Ο οικονομικός τομέας

Στον οικονομικό τομέα της ελληνικής κοινωνίας κύριο χαρακτηριστικό της είναι η φοροδιαφυγή και η παράλληλη οικονομία, αφού υπολογίζονται κοντά στο 30 έως 40% του ΑΕΠ. Επιπρόσθετα, διακριτό σημείο είναι η αντίσταση της μισθωτής εργασίας, η οποία εκφράζεται με την προτίμηση στο δημόσιο τομέα ή την αυτοαπασχόληση. Η προτίμηση για πολλαπλή εργασία οδηγεί το άτομο να κατέχει διαφορετικές θέσεις και συμφέροντα χωρίς ταξική συνείδηση. Κάποια από τα χαρακτηριστικά που επιτρέπουν την ενσωμάτωση του μετανάστη είναι οι μικρές επιχειρήσεις και ο αγροτικός τομέας. Οι πρώτοι επιτρέπεται να εργάζονται σε πολλαπλές δουλειές για να αυξήσουν τα έσοδά τους αλλά σύμφωνα με την ελληνική νοοτροπία οι δεύτεροι συμβάλλουν στην αύξηση της παράλληλης οικονομίας που θεωρείται παράνομη, αφού οι εργοδότες που παρέχουν τις θέσεις αυτές λαμβάνουν την ασφάλεια «της εθνικότητάς τους» και το γεγονός ότι έχουν πρόσβαση σε διαπροσωπικές και πολιτικές σχέσεις. Αντιθέτως, οι ξένοι έχουν πρόσβαση σε αυτούς κυρίως μέσα από τους εργοδότες τους. Επομένως, τυγχάνουν πολιτικής προστασίας και προστασίας των δικαιωμάτων τους.

Η οικογένεια

Σημαντικό κομμάτι της ελληνικής κοινωνίας αποτελεί ο θεσμός της οικογένειας. Ο θεσμός αυτός είναι υπεύθυνος για την διαπαιδαγώγηση των νέων, τη μετάδοση των αξιών, φροντίδας περίθαλψης και την αναπαραγωγή των παραδοσιακών σχέσεων. Η οικογένεια αναδεικνύεται σε μείζονα κοινωνικό θεσμό. Τις ευθύνες για το σπίτι παραδοσιακά τις αναλαμβάνουν οι γυναίκες, ακόμα και όταν συμμετέχουν στην αγορά εργασίας, γεγονός πολύ συνηθισμένο στις σημερινές συνθήκες. Αυτό συνεπάγεται αύξηση των ευθυνών και τη διεκδίκηση της ισότητας. Έτσι, ενσωματώνονται στην εξίσωση για τη διαμόρφωση των ιδιαίτερων κατηγοριών των μεταναστών με βάση το φύλο στην χώρα μας. Η ελληνική κοινωνία έχει “φετιχοποιήσει” την εκπαίδευση που για την οικογένεια σημαίνει ανοδική κοινωνική κινητικότητα αλλά και μέσο για πολιτική προστασίας. Η οικογένεια καλύπτει ανάγκες εκπαιδευτικές των παιδιών, τα οποία καθυστερούν να εισέλθουν στην αγορά εργασίας και οι οποίες προσφέρουν επιλεκτικότητα στον τομέα εργασίας τους. Λόγω αυτού δουλειές που θεωρούνται κατώτερες δεν γίνονται αποδεκτές από τους γηγενείς διαμορφώνοντας την αγορά εργασίας για τους μετανάστες και τη θέση τους στην ελληνική κοινωνία.³³

³³ Πηγή: Μετανάστες στην Ελλάδα

Οι Προσεγγίσεις της Μετανάστευσης

Κοινωνιολογική προσέγγιση

Οι κοινωνιολογικές ερμηνείες της μετανάστευσης δίνουν βάση στο κοινωνικό και πολιτισμικό κεφάλαιο. Το πολιτισμικό κεφάλαιο αναφέρεται στη γνώση άλλων πολιτισμών και στις ευκαιρίες που προσφέρουν στην κοινωνία καθώς, επίσης, την πληροφόρηση για τη μετανάστευση και την εξεύρεση εργασίας. Το κοινωνικό κεφάλαιο βασίζεται στις γνωριμίες που διαθέτει ο κάθε μετανάστης προκειμένου να μεταναστεύσει με ασφάλεια και με μικρό οικονομικό κόστος. Η παγκοσμιοποίηση βοηθά στη γνώση άλλων πολιτισμών, αφού φέρνει την εικόνα του δυτικού τρόπου ζωής κοντά και στους πιο απομακρυσμένους τόπους. Σημειώνεται, πως η βελτίωση της βασικής εκπαίδευσης των μεταναστών, που συνήθως ακολουθούν συμπατριώτες τους, οι οποίοι έχουν ήδη μεταναστεύσει και έχουν εγκατασταθεί στο νέο τόπο τους, βοηθά την ικανότητά τους να μετακινηθούν.

Ιστορικές και θεσμικές προσεγγίσεις

Δίνουν βάση κυρίως στο ρόλο των θεσμών ιδιαίτερα του κράτους και των νομικά αναγνωρισμένων σωματείων. Βασικός παράγοντας μετανάστευσης στην Ευρώπη μετά το 1945 ήταν η εξεύρεση εργασίας. Επίσης, στις Χώρες του Κόλπου³⁴ και σε μερικές της Ασίας όπως Ταϊβάν, Μαλαισία, Σιγκαπούρη, που είναι πλούσιες σε πετρέλαιο, συνέβαλαν στη μετανάστευση οι συμβάσεις εργασίας. Η βάση στο ρόλο του κράτους στην ιστορική – θεσμική προσέγγιση οδηγεί στο να πιστεύουμε, ότι το κράτος αλλάζοντας πολιτική μπορεί να περιορίσει τα μεταναστευτικά κύματα. Η πράξη όμως έχει δείξει, ότι τα μεταναστευτικά αυτά κύματα έχουν το δικό τους δυναμισμό και κανείς και τίποτα δεν μπορεί να τα περιορίσει.

Ο M. Baldwin Edwards προτείνει μία προσέγγιση κοινωνιολογική – θεσμική. Αναφέρεται σε «ψευδείς διχοτομήσεις» όπως την κοινωνία που μπορεί να είναι εναντίον των μεταναστών έναντι των κυβερνήσεων, τα κατασταλτικά μέτρα για τη μετανάστευση που φέρνουν συνήθως αντίθετα αποτελέσματα, το αίτημα για σύγκλιση των πολιτικών της Ευρώπης που τελικά έχουν διαφορετικά αποτελέσματα και την αντίθεση μεταξύ ελεύθερων προτύπων και πραγματικής ανάγκης στην αγορά εργασίας.³⁵

³⁴ Χώρες του Κόλπου: Ιράν, Ιράκ, Υεμένη

³⁵ Πηγή: Η Μεταναστευτική Πρόκληση

Η μεταναστευτική πολιτική έχει και πολλά κοινά στις χώρες όπως ο αυστηρός έλεγχος, η μερική αυτονομία των πολιτικών που ασχολούνται με τη μετανάστευση, η συσσώρευση πολλών προβλημάτων έως ότου η κοινή γνώμη αποφασίσει ότι έχει έρθει στο όρια της, ο σημαντικός ρόλος δραματικών καταστάσεων, η έλλειψη πραγματικής πληροφόρησης σε πολίτες και πολιτικούς, η μη ικανοποιητική στάση και η αντιμετώπιση πολιτικών (εξωτερική πολιτική). Η πολιτική αυτή όμως έχει και τις διαφορές της, όπως διαφορετικές προσεγγίσεις της εισόδου μεταναστών, την διαφοροποίηση στη μορφή μετανάστευσης, διαφορετικές χώρες προέλευσης μεταναστών, διαφορετικές ερμηνείες του Διεθνούς Δικαίου και των φιλελεύθερων αξιών.

Φεμινιστική προσέγγιση

Η μετανάστευση ήταν αποτέλεσμα της ανδρικής μετακίνησης νέων και υγιών ανδρών. Η γυναίκα αναφερόταν μόνο ως εξαρτώμενο μέλος που ακολουθούσε τον άνδρα της αλλά πολύ περισσότερη προσοχή δινόταν σ' αυτές που έμεναν πίσω στη χώρα τους. Ως εξαρτημένη, χαρακτηρίζεται η μορφή μετανάστευσης της γυναίκας που ακολουθεί τον άνδρα της ή που αυτή μεταναστεύει για να παντρευτεί.

Τη δεκαετία του 1990, η μετανάστευση θηλυκοποιείται. Αυτός ο όρος χρησιμοποιείται, διότι η τάση της γυναικείας μετανάστευσης αυξάνεται και έχει και ποιοτικές διαφορές σε σχέση με παλιότερα. Οι γυναίκες μεταναστεύουν αυτόνομα και οικειοθελώς και όχι ως εξαρτημένα μέλη των ανδρών. Διακρίνουμε συνεπώς τρεις κατηγορίες: 1) Γυναίκες άγαμες ή έγγαμες που μεταναστεύουν μόνες προς εύρεση εργασίας, 2) κάποιες γυναίκες που μεταναστεύουν αυτόνομα και ενίοτε συνοδεύονται από συζύγους, 3) έγγαμες γυναίκες που μεταναστεύουν με ή χωρίς τις οικογένειές τους.

Η Nancy Green υποστηρίζει, ότι οι γυναίκες μετανάστριες παίζουν ρόλο ενεργητικό. Διακρίνει τις γυναίκες, οι οποίες μένουν στον τόπο τους και αναλαμβάνουν τη δουλειά των ανδρών τους που μετανάστευσαν. Ως εκτούτου, ο ρόλος τους αναβαθμίζεται, αφού αναλαμβάνουν υποχρεώσεις και ευθύνες που διαρκούν όσο λείπουν οι σύζυγοί τους από μερικούς μήνες έως πολλά χρόνια. Διακρίνει τις γυναίκες που ακολουθούν τους άνδρες τους και γίνονται «ηρωίδες του δρόμου και των κυμάτων» αφού αντιμετωπίζουν όλες τις δυσκολίες μετακίνησης και το δύσκολο ξεκίνημα ζωής στη χώρα υποδοχής και τέλος, διακρίνει τις γυναίκες που μεταναστεύουν προκειμένου να βρουν κάποια δουλειά.³⁶

³⁶Πηγή: Από τους Γκασταρμπαϊτερ στο πνεύμα του Σένγκεν

Προσέγγιση Πολιτικής Οικονομίας

Το 1970, η κατάσταση στην γηραιά ήπειρο αρχίζει να αλλάζει ριζικά. Οι μετανάστες την περίοδο αυτή αρχίζουν να αυξάνονται σε μεγάλο βαθμό με την είσοδο και την παραμονή τους σε αυτή χωρίς πια να παίρνουν τον τίτλο του οικονομικού μετανάστη, αφού καταλαβαίνουν, ότι δεν συνδέονται η μεταναστευτική πολιτική, δηλαδή η ζήτηση εργατικού δυναμικού, με το μεταναστευτικό φαινόμενο. Η ροή αυτή δεν θα μπορούσε να διακοπεί καθώς οι δημογραφικές προοπτικές των Ευρωπαϊκών χωρών δεν επιτρέπουν την πρόβλεψη, ότι στο μέλλον δε θα είναι αναγκαία η αλλοδαπή εργατική δύναμη. Έτσι, αποκτά έναν καινούριο προσδιορισμό η μεταναστευτική πολιτική, η οποία παρακολουθεί την επανένωση οικογενειών, την ικανοποίηση ένταξης της δεύτερης γενιάς και αναγνωρίζει το πρόβλημα της εθνικο – θρησκευτικής ταυτότητας. Μετατρέπει με αυτόν τον τρόπο τη μετανάστευση των εργαζομένων σε μετανάστευση πληθυσμών. Με τον καιρό η μετανάστευση πληθυσμών διαμορφώνει εθνικές μειονότητες αποδίδοντάς τους κάποια χαρακτηριστικά, φανταστικά ή μη, δικαιολογώντας την απόδοση σε αυτούς συγκεκριμένους οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς ρόλους. Οι μετανάστες λοιπόν αναπτύσσουν δικούς τους πολιτισμούς και θεσμούς συνειδητοποιώντας την ιδιαιτερότητά τους μέσα στο σύνολο της κοινωνίας. Μέσα από αυτά αφενός δημιουργούνται προϋποθέσεις αμφισβήτησης του Εθνικού Κράτους και αφ' ετέρου η ύπαρξη των μειονοτήτων αυτών οδηγεί στην αμφισβήτηση της εθνικής μειονότητας αφού διαφέρουν οι Αλγερινοί στη Γαλλία ή οι Πακιστανοί στην Αγγλία με τους Βάσκους και τους Κούρδους.

Οικονομολογική προσέγγιση

Η οικονομολογική προσέγγιση αφορά σκέψεις ως προς τις στάσεις και αντιστάσεις για την παραμονή των αλλοδαπών. Στη βορειοδυτική Ευρώπη οι απαιτήσεις της αγοράς εργασίας έκαναν τη μετανάστευση αναγκαία για την περιοχή. Θεωρούσαν, ότι η αγορά σε εκείνα τα πλαίσια θα ρύθμιζε τον αριθμό και τη σύνθεση των μεταναστών. Τη σκέψη αυτή τη συνοψίζει ο όρος γκασταρμπαϊτερ . Σύμφωνα με αυτή την οπτική ο οικονομικός μετανάστης θα πήγαινε στη βορειοδυτική Ευρώπη για να εργαστεί ως φιλοξενούμενος, ώστε να καλύψει τις απαιτούμενες ανάγκες. Μόλις, αυτές εξελιφθούν ο μετανάστης θα γυρνούσε στη χώρα του.³⁷

³⁷ Πηγή: Από τους Γκασταρμπαϊτερ στο πνεύμα του Σένγκεν

Αυτό βέβαια δε συνέβη, αφού παρατηρήθηκε, ότι, όταν δεν υπήρχε για αυτόν εργασία, ο ίδιος δεν έφευγε αλλά προτιμούσε να μένει στις χώρες αυτές. Αντίθετα, οι πολίτες της χώρας, όταν τους άγγιζαν το οικονομικά προβλήματα μέσω της ανεργίας προτιμούσαν να φύγουν από τη χώρα τους με την ελπίδα για κάποιο καλύτερο μέλλον. Ο οικονομικός μετανάστης ωστόσο δε φαινόταν να θίγεται αν παρέμενε άνεργος και επέλεγε να απολαμβάνει τα επιδόματα ανεργίας ή να εργάζεται λαθραία αφού το παράνομο επιφέρει και περισσότερα κέρδη. Ο γκασταρμπαϊτερ δεν παραπέμπει όμως μόνο στον εργαζόμενο με την ιδιότητα του εργαζομένου αλλά εκφράζει και τη στάση του απέναντι στο άτομο. Αυτό ερμηνεύεται ως εργαζόμενος και όχι ως ένα κοινωνικό άτομο. Επομένως, ο οικοδεσπότης παραβλέπει τις ανάγκες του μετανάστη εφόσον δε σχετίζονται με το ρόλο του, ως εργαζόμενος, καθώς, επίσης, μία τυχόν αναγνώριση των αναγκών του θα μπορούσε να ερμηνευθεί ως η δυνατότητα που δίνεται στον ξένο για μία μόνιμη παραμονή στη χώρα που τον φιλοξενεί. Τα ανωτέρω οδηγούν σε μία κοινωνικοπολιτισμική απομόνωση υπονομεύοντας κάθε είδος σχέσης που θα δύναται να δημιουργηθεί ανάμεσα στον ντόπιο και τον ξένο. Ακόμα, συμπεραίνεται η αγνόηση των αναγκών που είχε ο μετανάστης για να μπορέσει να προσαρμοστεί, όπως η γλώσσα, η παιδεία και οι ιδιαίτερες ανάγκες προσαρμογής των μετακινούμενων γυναικών.³⁸

³⁸ Πηγή: Από τους Γκασταρμπαϊτερ στο πνεύμα του Σένγκεν

Η Μικρασιατική Καταστροφή

Η υπόθεση της Μικράς Ασίας αποτελεί προέκταση του Α΄ παγκοσμίου πολέμου όπου εντάσσεται στα πλαίσια της Μεγάλης Ιδέας και ειδικότερα στο όραμα του Βενιζέλου. Στις 10 Αυγούστου 1920, με τη συνθήκη των Σεβρών, η Ελλάδα καταχώρησε συνταγματικά την κυριαρχία της στην Ανατολική Θράκη, στην Ίμβρο, στην Τένεδο και σε άλλα νησιά του Αιγαίου καθώς θα έπαιρνε υπό την δικαιοδοσία της την περιοχή της Σμύρνης για πέντε χρόνια και ύστερα με δημοψήφισμα θα αποφάσιζαν οι κάτοικοι της την πλήρη κυριαρχία της Ελλάδας. Στα πλαίσια αυτού του σχεδιασμού, στις 15 Μαΐου 1919, ο λεγόμενος «στρατός κατοχής Σμύρνης» αναχώρησε προς τις ακτές της Ιωνίας.

Ο πρωθυπουργός την ίδια στιγμή ανακοίνωνε « Απεφασίσθη υπό των Μεγάλων Δυνάμεων η διά του ελληνικού στρατού κατάληψης της Σμύρνης και η εξασφάλισης της τάξεως εκεί. Αποστολή τιμητικωτέρα της οποίας σπανίως ανετέθη εις τμήμα του εθνικού στρατού, καθ' όλην την μακράν του ιστορία».

Στους σχεδιασμούς αυτούς πρώτη εμπλοκή εμφανίζεται ο Μουσταφά Κεμάλ που κηρύσσει τον Ιούνιο του 1919 την εθνική επανάσταση με κύριο σύνθημα την υπεράσπιση της ανεξαρτησίας της νέας εθνικής Τουρκίας. Η νέα Τουρκική Κυβέρνηση που σχηματίστηκε ένα χρόνο αργότερα (3/5/1920) δεν αναγνωρίζει τη συνθήκη των Σεβρών και επομένως σηματοδοτείται η συνέχεια των ελληνοτουρκικών πολέμων. Στο σημείο αυτό θα φανερωθούν και οι θέσεις των Μεγάλων Δυνάμεων με την Αγγλία να στηρίζει εξαιτίας των συμφερόντων της τον Ελευθέριο Βενιζέλο, όμως αντιδρούν σθεναρά οι Ιταλοί και οι Γάλλοι. Από την άλλη η Σοβιετική Ένωση με συμφωνία που υπογράφηκε τον Αύγουστο του 1920 θα στηρίζει τον Κεμάλ.

Στο εσωτερικό τα πράγματα έπαιρναν για την κυβέρνηση τον ίδιο αρνητικό χαρακτήρα, αφού ο κουρασμένος ελληνικός λαός από τους μακροχρόνιους πολέμους θα στραφεί στο ειρηνιστικό πνεύμα του Κωνσταντίνου. Δεδομένου αυτού, στις εκλογές την 1 Νοεμβρίου 1920, οι αντιβενιζελικοί προηγήθηκαν με μεγάλη υπεροχή της βενιζελικής παράταξης καθώς έλαβαν 251 έδρες σε σύνολο 369. Η νίκη αυτή του βασιλιά είχε ως αποτέλεσμα να φύγει ο Βενιζέλος από τη χώρα και οι Δυνάμεις της Αντάντ να βρίσκουν την αφορμή να εγκαταλείψουν την Ελλάδα, αφού ο πρώτος έγινε αποδεκτός από τον ελληνικό λαό σε δημοψήφισμα με το ποσοστό να ανέρχεται στο 98%. Ωστόσο, η νέα κυβέρνηση παρά το φιλειρηνικό πνεύμα που είχε προβάλλει πριν τις εκλογές συνέχιζε τον πόλεμο. Η Ελλάδα απομονώνεται από τους Άγγλους, οι οποίοι δεν εμπιστεύονται τα φιλογερμανικά κόμματα και η Γαλλία στήριζε ανοιχτά τον Κεμάλ για να αντισταθμίσει την επιρροή της Αγγλίας στην Ανατολή. Τα γεγονότα που ακολούθησαν οδηγούν στην μεγάλη συμφορά. Το καλοκαίρι του 1922, οι εχθροπραξίες αποβαίνουν εις βάρος των Ελλήνων αναγκάζοντας το στρατό να εγκαταλείψει οριστικά την Μικρά Ασία συμπαρασύροντας μαζί του ένα πολύ μεγάλο αριθμό προσφύγων οι οποίοι κυνηγήθηκαν από τα στρατεύματα του Κεμάλ.³⁹

³⁹ Πηγή: kathimerini.gr, mixanitouxronou.gr, efsyn.gr

Η Μικρασιατική καταστροφή αποτελεί τη μεγαλύτερη εθνική τραγωδία του νεώτερου ελληνισμού. Τα χαρακτηριστικά της κατάρρευση του μικρασιατικού μετώπου τον Αύγουστο του 1922 ήταν : η ήττα, σχεδόν διάλυση της Στρατιάς της Μικράς Ασίας, η πυρπόληση της Σμύρνης από τους Τούρκους, οι σφαγές , οι λεηλασίες και άλλες φρικαλεότητες σε βάρος των Ελλήνων και Αρμενίων. Οι άντρες που αναζήτησαν καταφύγιο στα παράλια λαβωμένοι και απογοητευμένοι εκτελέστηκαν αρχικά από τους Τσέτες, δηλαδή τους άτακτους μαχητές που ακολούθησαν το στρατό του Κεμάλ κάνοντας πλιάτσικο στα σπίτια, αρπάζοντας γυναίκες και χρυσαφικά. Η φωτιά έκαψε ολόκληρη τη Σμύρνη εκτός από τη μουσουλμανική και εβραϊκή συνοικία. Η φωτιά σήμαινε το τέλος της μακραίωνης παρουσίας του ελληνισμού στη Μικρά Ασία δημιουργώντας ένα τεράστιο ρεύμα προσφύγων.⁴⁰

Χαρακτηριστικό παράδειγμα του προσφυγικού κύματος που δημιουργήθηκε αποτελεί η επιστολή που στάλθηκε από το Διοικητικό Γραμματέα της Ίμβρου Παπουτσιδάκη.

«Νομαρχίαν Μυτιλήνης

*Χθες συνήλθε γενική συνέλευσις αντιπροσώπων όλων κοινοτήτων νήσου ίνα αποφασίση εάν πρέπει να μετακινηθώσι κάτοικοι εν συνόλω ή εάν θα πρέπει να παραμείνωσι άπαντες stor. Εις ουδεμίαν απόφασιν κατέληξαν καθόσον διεφώνησαν, ανεγνωρίσθη όμως η ανάγκη κατόπιν των δηλώσεων Υπουργού Εξωτερικών, περί οποίων ανέφερον εις υμας δι' υπ' αριθμ. 1061 ε.ε. εμπιστευτικής μου, όπως αναχωρήσωσι οι στρατεύσιμοι stor. Κάτοικοι λίαν ανήσυχoi επηρεαζόμενοι υπό προσφύγων stor. Μέσα αναχωρήσεως προσφύγων ελλιπή stor. Παρακαλώ σταλώσιν ατμόπλοια ή βενζινόπλοια επιτεταγμένα προς μετακίνησιν πάντων των προσφύγων ανερχομένων εις 1200 άτομα και των στρατευσίμων stor. Ωσαύτως αξιαιτούμαι ταχίστην αποστολήν των ενισχύσεων εις ενταύθα αστυνομικούς σταθμούς προς τήρησιν της απειλουμένης να σαευθή τάξεως».*⁴¹

Πηγή: Ίμβρος Τένεδος, Οι τελευταίες ελληνικές ημέρες ,σελ 118

⁴⁰ Πηγή: kathimerini.gr, mixanitouxronou.gr, efsyn.gr

⁴¹ Πηγή: Ίμβρος Τένεδος, Οι τελευταίες ελληνικές ημέρες

Χιλιάδες πρόσφυγες συνωστίζονται στις μικρασιατικές ακτές προσπαθώντας να περάσουν με κάθε μέσο στα νησιά για να γλιτώσουν από τη φωτιά και το μαχαίρι ενός αιματηρού πολέμου. Παρόλο που θα περίμενε κανείς οι άνθρωποι της χώρας μας εύλογα να αντιδράσουν ανθρωπιστικά, η προοπτική της μονιμότερης εγκατάστασης των προσφύγων στον ελλαδικό χώρο προκαλεί έντονη ανησυχία σε πολλούς γηγενείς, αφού θεωρούν ότι θα αποτελέσουν οι πρόσφυγες κίνδυνο για τη δημόσια υγεία, θα αποσπάσουν μερίδιο από τους ελάχιστους δημόσιους πόρους, θα θέσουν σε δοκιμασία το πατροπαράδοτο πολιτισμό του τύπου με τα αλλότρια ήθη και έθιμα τους καθώς επίσης πίστευαν ότι η χρεοκοπημένη Ελλάδα “δεν χωράει” άλλους ξενομερίτες. Μάλιστα, ο Αριστείδης Στεργιάδης ύπατος αρμοστής της Σμύρνης, το καλοκαίρι του 1922 θα κάνει την δήλωση ότι οι πρόσφυγες θα είναι καλύτερα να μείνουν στη Σμύρνη να τους σφάζει ο Κεμάλ, επειδή αν πάνε στην Αθήνα θα ανατρέψουν τα πάντα. Τις παραμονές μάλιστα της καταστροφής απαγορεύτηκε με νόμο η είσοδος μικρασιατικών προσφύγων στη χώρα.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα για να κατανοήσει κανείς το κλίμα που επικρατούσε τότε στην Ελλάδα για τους χριστιανούς ορθόδοξους έλληνες πρόσφυγες της Μικράς Ασίας αποτελούν δύο άρθρα της εποχής του Γ.Α. Βλάχου. Το πρώτο ήταν το «Οίκαδε» και ακολούθησε ένα δεύτερο άρθρο «οι Πομερανοί». Το πρώτο άρθρο ζητούσε από το στρατό της Μικράς Ασίας να γυρίσει στην Ελλάδα για να ξεχειμωνιάσει και να ξεκουραστεί, ενώ το δεύτερο άρθρο τόνιζε, ότι δεν πρέπει ούτε ένας εύζωνας να μπει σε νέες περιπέτειες. Η ιστορική σημασία των δύο αυτών άρθρων αποκαλύπτει την πλήρη αδιαφορία των αντιβενιζελικών για τους ελληνικούς πληθυσμούς της Μικράς Ασίας καθώς μπορεί κανείς να καταλάβει το κλίμα που θα επικρατούσε στην τότε ελληνική κοινωνία που την χαρακτήριζε η φτώχεια, ο αναλφαβητισμός και το χαμηλό πνευματικό επίπεδο. Η στάση αυτή της κυβέρνησης κλιμακώθηκε επί σχεδόν δύο χρόνια. Η εκστρατεία παρέμενε γι’ αυτούς « η περιπέτεια η επιβληθείσα εις τον λαόν από τον άνθρωπον ο οποίος ατυχώς διά την Ελλάδα, ζει ακόμη» όπως γράφει στο δεύτερό του άρθρο ο Γ.Α. Βλάχος. Έτσι, οι ελληνικοί πληθυσμοί της Μικράς Ασίας δεν περιλαμβάνονται στην “Ελλάδα” για την οποία γράφει και νοιάζεται ο Βλάχος. Είναι μάλιστα εντυπωσιακή η εξαφάνισή τους από τα κείμενα του καθώς στο προηγούμενό του άρθρο «Η γέφυρα των στεναγμών» επισημαίνονται απλώς ως «χριστιανοί» στο ποίημα του «Οίκαδε» αναφέρονται ως «γενναίοι κάτοικοι» με προφανή ειρωνική διάθεση αφού υπονοείται ότι δεν ήταν διατεθειμένοι να πολεμήσουν για την ίδια τους την άμυνα καθώς επίσης τους επικρίνει ειρωνικά ως λαό «ελευθερωθέντα από των δεσμών της δουλείας». Τέλος στο τρίτο του άρθρο οι «Πομερανοί» απουσιάζουν εντελώς! Η τύχη των ανθρώπων αυτών δεν απασχολεί το Βλάχο αλλά ούτε και τους αναγνώστες του. Όταν λοιπόν οι Έλληνες πρόσφυγες φτάσουν στην Ελλάδα η αδιαφορία θα μετατραπεί σε απροκάλυπτη εχθρότητα και αμφισβήτησης της ελληνικότητάς τους.⁴²

⁴² Πηγή: kathimerini.gr, mixanitouxronou.gr, efsyn.gr

Η Μικρασιατική καταστροφή έφερε μια σειρά ανακατατάξεων σε οικονομικό επίπεδο, τις οποίες κλήθηκε να αντιμετωπίσει η Ελλάδα εν μέσω ήδη διαμορφωμένων αρνητικών οικονομικών συνθηκών. Παρουσιάστηκαν, επίσης, προβλήματα στέγασης, υποδομών υποδοχής, δημόσιας υγείας επαγγελματικής αποκατάστασης των προσφύγων διαχείρισης ανταλλαγής πληθυσμών, διανομής γης και ενσωμάτωσης τους στην κοινωνία. Εν τέλει, όμως οι επιδράσεις του μικρασιατικού προσφυγικού εποικισμού είχε θετικό πρόσημο. Χαρακτηριστικό δείγμα της αξιοποίησης του δυναμικού των προσφύγων ήταν στη Μακεδονία όπου εκτελέστηκαν μεγάλα έργα όπως η διάνοιξη δρόμων, η κατασκευή γεφυρών, η εκτέλεση λιμενικών, εγγειοβελτιωτικών και αρδευτικών έργων. Διευθέτησαν κοίτες χείμαρρων και των μεγάλων ποταμών, όπως του Αξιού και του Στρυμόνα, αποξήραναν λίμνες και παρέδωσαν τις γαίες σε ακτήμονες πρόσφυγες και γηγενείς. Μεγάλο τμήμα των μικρασιατικών προσφύγων αποτελούσε αξιόλογη ειδικευμένη φθηνή εργατική δύναμη παρέχοντας περισσότερα κίνητρα για τη δημιουργία νέων παραγωγικών μονάδων όπως στη βιομηχανία, την ταπητουργία και την κλωστοϋφαντουργία.⁴³

Συμπερασματικά, συνέδραμαν πολιτιστικά και πνευματικά την ελληνική κοινωνία με τη μουσική, τη λογοτεχνία, το χορό, την ενδυμασία και τη διατροφή. Μερικά παραδείγματα μικρασιατικών προσφύγων⁴⁴ που ξεχώρισαν:

1. Ηλίας Βενέζης 1904-1973, γεννήθηκε στο Αϊβαλί, λογοτέχνης και ακαδημαϊκός
2. Γεώργιος Σεφέρης 1900-1971, γεννήθηκε στο Βούρλα Σμύρνης, ποιητής. Υπήρξε ο πρώτος Έλληνας που τιμήθηκε με το Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας.
3. Διδώ Σωτηρίου 1909-2004, γεννήθηκε στο Αϊδίνιο, συγγραφέας και δημοσιογράφος.
4. Έλλη Παπά 1920-2009, δημοσιογράφος και συγγραφέας, σύντροφος του Νίκου Μπελογιάννη
5. Κάρολος Κουν 1908-1987, γεννήθηκε στην Προύσα, μεγάλος θεατράνθρωπος, ιδρυτής του Θεάτρου Τέχνης.

⁴³ Πηγή: kathimerini.gr, mixanitouxronou.gr, efsyn.gr

⁴⁴ Πηγή: tovima.gr, protothema.gr

Ο Εμφύλιος Πόλεμος

Άλλο ένα ιστορικό γεγονός⁴⁵ το οποίο δημιούργησε κύμα πολιτικών προσφύγων αυτή τη φορά, από τη χώρα μας στις χώρες της Ανατολική Ευρώπης ήταν ο Εμφύλιος Πόλεμος που πραγματοποιήθηκε την περίοδο 1946-1949. Την αφετηρία του εμφυλίου πολέμου στην Ελλάδα αποτέλεσαν τα γεγονότα που συνέβησαν στη μικρή πόλη της Πιερίας στους πρόποδες του Ολύμπου, στο Λιτόχωρο. Στις 21 Μαρτίου, ο Νίκος Ζαχαριάδης έφτασε στη Θεσσαλονίκη πηγαίνοντας προς την Πράγα. Εκεί συναντήθηκε με τον Α΄ Γραμματέα του ΚΚΕ Λεωνίδα Στρίγγο και τον Β΄ Γραμματέα, Μάρκο Βαφειάδη. Στη συνάντηση αυτή έδωσε διαταγή μία από τις ένοπλες δυνάμεις που βρισκόταν στα βουνά της Μακεδονίας, να προβεί σε χτύπημα κατά κυβερνητικού στόχου. Στην κωμόπολη υπήρχαν δυνάμεις της Χωροφυλακής και μία διμοιρία εθνοφυλάκων σε δύο χωριστά κτίρια, που απείχαν μεταξύ τους 300 μέτρα. Οι αντάρτες αιφνιδιαστικά χτύπησαν τα δύο κτίρια και εξόντωσαν όσους βρίσκονταν σε αυτά. Η ενέργεια αυτή πραγματοποιήθηκε το βράδυ της 30^{ης} προς 31^{ης} Μαρτίου 1946. Παρόλη την αντίσταση της εθνοφυλακής και των χωροφυλάκων υπέστησαν βαριές απώλειες καθώς και οι αντάρτες κατάφεραν να αιχμαλωτίσουν κάποιους από αυτούς προτού καούν τα δύο κτίρια. Η σύγκρουση αυτή θεωρήθηκε ένα προεκλογικό επεισόδιο. Τα γεγονότα επιβεβαιώνονται από το Υπουργείο Δημοσίας Τάξεως αφού την 1^η Απριλίου 1946 εξέδωσε την παρακάτω ανακοίνωση:

"Κατά τηλεγράφημα του Διοικητού Χωροφυλακής Κατερίνης, την ώρα 23.30' της 30ής Μαρτίου συμμαορία εξ εκατό και πλέον κομμουνιστών, οπλισμένων δι' αυτομάτων όπλων και όλμων, προσέβαλλον δολοφονικώς τους εις τον Σταθμόν Χωροφυλακής Λιτοχώρου Κατερίνης στρατωνιζόμενους άνδρας της Χωροφυλακής και Εθνοφυλακής, οίτινες προορίζοντο διά την τήρησιν της τάξεως κατά τας εκλογάς. Επηκολούθησε συμπλοκή διαρκέσασα πλέον της ώρας, καθ' ην το οίκημα του Σταθμού Χωροφυλακής ανεφλέγη εκ των βλημάτων όλμων. Κατά ταύτην εφονεύθησαν 6 χωροφύλακες, 2 λοχία, 2 στρατιώται και ετραυματίστησαν 2 χωροφύλακες. Η συμμαορία, μετά την πραγματοποίησιν του εγκληματικού σχεδίου της, ετράπη προς την ορεινήν δασώδη περιοχήν του Ολύμπου».

Πηγή: www.protothema.gr

⁴⁵ Πηγή: protothema.gr, kathimerini.gr, tovima.gr, efsyn.gr

Στην κοινή γνώμη της εποχής θεωρήθηκε, ότι επικεφαλής της επίθεσης αυτής ήταν ο καπετάν Μπαρούτας (Θωμάς Λούλης), αφού είχε σημειώσει πολλές επιτυχίες, έτσι και ο “Θρύλος” του απέδωσε μία ακόμα στο χώρο των κομμουνιστών. Ωστόσο τη διοίκηση των ανταρτών στο Λιτόχωρο την είχε ο Αλέξανδρος Ρόσσιος , με το κωδικό όνομα “Υψηλάντης”. Πριν προηγηθεί το επεισόδιο αυτό η δεξιά ασκούσε τρομοκρατικά χτυπήματα με διάφορους τρόπους. Ένας από τους στόχους τους ήταν οι δημόσιοι υπάλληλοι και όσοι εργαζόνταν σε μεγάλες επιχειρήσεις, οι οποίοι απειλούνταν ανοιχτά από τον τύπο της εποχής.

"Διότι ο εκλογεύς γνωρίζει ότι το λευκόν του βιβλιάριον θα είναι δι' αυτόν καταδίκη και καθημερινή ευκαιρία διωγμού ή παραγκωνισμού ή αποκλεισμού από κάθε συμμετοχήν εις την οργανωμένην κρατικήν ζωήν, ακόμη και από αυτό το δελτίον του άρθρου..."

("Εμπρός", 22/3/1946)

"Όλως ιδιαιτέρως πρέπει να τιμωρηθούν οι δημόσιοι λειτουργοί, οι οποίοι θα κάνουν τυχόν απεργίαν ψήφου την προσεχή Κυριακήν: Οι υπάλληλοι του Κράτους οι οποίοι θα προσεπάθουν να μη γίνει Κράτος η Ελλάς, αλλά να διαλυθεί πρέπει να απολυθούν... Όσοι δεν ψηφίσουν την κυριακήν να τιμωρηθούν..."

("Ακρόπολις", 23/3/1946)

Πηγή: www.protothema.gr

Υπήρχαν όμως και περιστατικά τρομοκρατίας των απλών πολιτών. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι τα εξής: Άνθρωποι του χώρου της δεξιάς εισέβαλαν σε χωριά πυροβολώντας σε δημόσιο χώρο, δίνοντας εντολές να στηρίξουν οι κάτοικοι το μοναρχικό πολίτευμα. Στην Καλαμάτα επιτέθηκαν σε ένα καφενείο που σύχναζαν αριστεροί. Στο περιστατικό αυτό δολοφονήθηκαν δύο άνθρωποι και τραυματίστηκαν πολλοί. Οι αρχές συνέλαβαν τους εμπλεκόμενους, οι οποίοι όμως θα απελευθερωθούν μετά από συλλαλητήριο που οργανώθηκε από τους εθνικόφρονες. Ακόμα ένα παράδειγμα το οποίο αντικατοπτρίζει τις συνθήκες της εποχής συνέβη στην Κεφαλλονιά, όπου σύμφωνα με το νομάρχη, η συμμορία του Φ. Αλυσανδράτου, απήγαγε δεκαπέντε αριστερούς πολίτες από το χωριό Δαυγάτα. Ο εμφύλιος πόλεμος αποτέλεσε μία μαύρη σελίδα στην ιστορία του ελληνικού έθνους. Στον εμφύλιο πόλεμο ο μισός λαός πολεμάει εναντίον του άλλου μισού γιατί πιστεύει ότι οι δικές του ιδέες, τα δικά του ιδανικά είναι πιο σωστά και πιο δίκαια.⁴⁶

⁴⁶ Πηγή: protothema.gr, kathimerini.gr, tovima.gr, efsyn.gr

Ως αιτία του εμφυλίου πολέμου, επικρατούν δύο εκδοχές. Η πρώτη άποψη ισχυρίζεται, ότι το ΚΚΕ⁴⁷ –ΕΑΜ⁴⁸ είχε στόχο του την εξουσία και η δεύτερη, δηλαδή η πλευρά της αριστεράς, ισχυρίζεται ότι ο εμφύλιος προκλήθηκε εξαιτίας της αγγλικής παρέμβασης αμέσως μετά την απελευθέρωση από τους γερμανούς. Ένα άρθρο του Γ. Παπανδρέου ενισχύει την άποψη του ΚΚΕ που μετά την αγγλική επέμβαση και τη συμφωνία της Βάρκιζας το 1945 καταγράφει αριθμητικά πολλές τρομοκρατικές ενέργειες, φόνων, βασανιστηρίων και φυλακίσεων, κατά αυτών που συμμετείχαν στο κίνημα του ΕΑΜ.

Το κόστος του εμφυλίου πολέμου είναι δύσκολο να καταγραφεί εφόσον η κάθε πλευρά εμφάνιζε περισσότερες τις απώλειες του αντιπάλου της και λιγότερες τις δικές της, ενώ οι νικητές φόρτωναν διογκωμένες τις καταστροφές που υπέστη η χώρα συνολικά στους αντάρτες. Στις 18/3/1952 η εφημερίδα “Ελευθερία” είχε δώσει έναν απολογισμό του εμφυλίου περιέχοντας τα εξής στοιχεία: Οι νεκροί απαριθμούσαν 154 χιλιάδες και ξεσπιτώθηκαν 800 χιλιάδες αγρότες. Τα σπίτια που καταστράφηκαν ολοκληρωτικά ήταν 24.626 ενώ αυτά που καταστράφηκαν μερικώς ήταν 22 χιλιάδες. Ακόμα καταστράφηκαν 1600 σχολεία και νοσοκομεία καθώς δεν έλειψαν οι καταστροφές στο οδικό δίκτυο.

Ο εμφύλιος πόλεμος λειτούργησε δυσβάσταχτα για τον κόσμο της αριστεράς, αφού μετά την ήττα τους και τον κοινωνικό αποκλεισμό τους ουσιαστικά στην Ελλάδα, αναγκάστηκαν να φύγουν στις Λαϊκές Δημοκρατίες της Ανατολικής Ευρώπης και στην ΕΣΣΔ⁴⁹. Τα επίσημα στοιχεία του ΚΚΕ, στην Τρίτη Συνδιάσκεψη πληροφορούν για 55.881 πολιτικούς πρόσφυγες. Οι μαχητές του Δημοκρατικού Στρατού που εγκλωβίστηκαν στο εσωτερικό της χώρας καθώς δεν κατάφεραν να περάσουν τα σύνορα συλλαμβάνονταν ή εκτελούνταν με συνοπτικές διαδικασίες. Στοιχεία για εκτελέσεις αγωνιστών ύστερα από δικαστικές αποφάσεις δεν υπάρχουν καθώς και σκοτάδι επικρατεί στο ζήτημα των πολιτικών κρατουμένων. Επιπλέον, οι έγκλειστοι στρατιώτες στο κάτεργο της Μακρονήσου δεν καταγράφονται, διότι θεωρούνται πολιτικοί κρατούμενοι αλλά φαντάροι που υπηρετούσαν τη θητεία τους.⁵⁰

⁴⁷ ΚΚΕ: Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας

⁴⁸ ΕΑΜ: Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο

⁴⁹ ΕΣΣΔ: Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών

⁵⁰ Πηγή: protothema.gr, kathimerini.gr, tovima.gr, efsyn.gr

Ο ευρωπαϊκός φόβος

Το μεταναστευτικό είναι ένα από τα σοβαρότερα θέματα που απασχολεί σήμερα των Ευρώπη λόγω των μεγάλων ρευμάτων μετανάστευσης προς αυτή. Είναι όμως ένα λεπτό θέμα προς συζήτηση γιατί όποιος καταπιαστεί με αυτό και προβάλλει τις ανησυχίες του κινδυνεύει να κατηγορηθεί ως ρατσιστής, ισλαμόφοβος ή ακόμα και φασίστας. Είναι γεγονός, ότι μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο μεγάλο κύμα ανθρώπων οδηγήθηκε προς την Ευρώπη λόγω της έλλειψης εργατικού δυναμικού. Σταδιακά από τότε μέχρι σήμερα οι κυβερνήσεις της εκάστοτε ευρωπαϊκής χώρας, για διάφορους λόγους η κάθε μία, είτε για εργατικό δυναμικό, είτε φοβούμενη την κατηγορία φοβίας στη διαφορετικότητα, είτε την απόκτηση νέου εκλογικού σώματος πιστού σε αυτήν την κυβέρνηση υποδοχής, έδειξε ιδιαίτερη ανοχή στη μετανάστευση πιστεύοντας ότι είχε τη δύναμη του ελέγχου. Ωστόσο, είναι γεγονός ότι σε καμία από όλες αυτές τις χώρες οι υπολογισμοί των κυβερνήσεων ως προς τον αριθμό των μεταναστευτικών ροών δεν συμφωνούσαν με τον πραγματικό αριθμό των ροών αυτών. Ως εκτούτου, ο έλεγχος πλέον έχει χαθεί, φτάνοντας στις μέρες μας, η μετανάστευση να βρίσκεται σε πολύ υψηλά επίπεδα. Η Ελλάδα ανήκει στις χώρες που έχει επωμιστεί δυσανάλογα μεγάλο βάρος από αυτό που της αναλογεί. Η ενσωμάτωση όλου αυτού του ανομοιογενούς πλήθους, που κάθε μέρα αυξάνεται, ενός πλήθους με τεράστιες πολιτισμικές διαφορές είναι πάρα πολύ δύσκολη, αν όχι ακατόρθωτη. Η αρχή του μεταναστευτικού βασιζόταν στο ότι ένα μεγάλο μέρος της εισροής ξένων στην Ευρώπη θα κάλυπτε ελλείψεις κυρίως σε ανειδίκευτους στο βιομηχανικό κλάδο και ένα μέρος των μεταναστών ήταν αποτέλεσμα του τέλους της αποικιοκρατίας. Οι αρχές όλων των Ευρωπαϊκών χωρών πίστευαν ότι η πρώτη φουρνιά μεταναστών θα επαναπατριζόταν όταν πια δεν τη χρειαζόνταν. Έπεσαν όμως έξω στις πεποιθήσεις τους. Οι μετανάστες επέλεξαν να ριζώσουν στην Ευρώπη βρίσκοντάς την ελκυστικότερη και ζητούσαν επιπλέον να φέρουν και τις οικογένειές τους σε αυτή. Οι απόψεις και τα επιχειρήματα των πολιτικών και πολιτών των χωρών που δέχονται μετανάστες διαφέρουν, και εναλλάσσονται εξαρτώμενες κάθε φορά από τις εκάστοτε ανάγκες και τις πολιτικές συγκυρίες. Έτσι, συχνά λέγεται ότι η μετανάστευση προσφέρει οικονομικά οφέλη στη χώρα υποδοχής. Υπάρχει και η άλλη άποψη που λέει ότι οι μετανάστες επωφελούνται πολλά περισσότερα από αυτά που καταβάλλουν στη χώρα υποδοχής τους και οδηγούν τους ντόπιους εργάτες στην ανεργία αφού αυτοί δέχονται να δουλεύουν με πιο χαμηλά μεροκάματα. Υπεύθυνοι σε αυτήν την κατάσταση είναι φυσικά και οι ημεδαποί επιχειρηματίες, βιομήχανοι, ξενοδόχοι και αγρότες που προτιμούν να έχουν στη δούλεψή τους μετανάστες προκειμένου να κερδίζουν πολύ περισσότερα χρήματα από τα χαμηλά μεροκάματα και από τη μαύρη εργασία αφού δεν τους παρέχουν κοινωνική ασφάλιση. Το κράτος, ως αποτέλεσμα αυτού είναι να χάνει διπλά, από τη φορολογία και από τα ασφαλιστικά ταμεία. Παράλληλα το προϊόν που παράγεται παύει να είναι ανταγωνιστικό αφού δημιουργείται από ανειδίκευτους εργάτες.⁵¹

⁵¹ Πηγή: Η Ευρώπη Αυτοκτονεί, Λαθρομετανάστευση

Τα χρήματα, επίσης, που κερδίζουν οι μετανάστες συχνά στέλνονται στις οικογένειες τους που μένουν πίσω στην πατρίδα τους και δεν ενισχύουν την τοπική οικονομία. Πάρα πολλά χρήματα διέρρευσαν από τη χώρα, στην Αλβανία, στην Κίνα και σε άλλες μεταναστευτικές χώρες την τελευταία δεκαετία. Η Ευρώπη γεννά λόγω της υπογεννητικότητας. Συνεπώς, χρειάζεται καινούριος πληθυσμός για να στηρίξει το επίπεδο ζωής που έχουμε συνηθίσει. Υπάρχει, ωστόσο και ο αντίλογος για το αν θα έπρεπε να δούμε το λόγο που ο μέσος Ευρωπαίος πλέον δεν γεννάει παιδιά. Ο λόγος αυτός δεν είναι άλλος από την ανασφάλεια που νιώθει για το πώς θα τα βγάλει πέρα, προκειμένου να παρέχει στα παιδιά του τα εφόδια που προσδοκά και επιπλέον ο φόβος του αν κάποια στιγμή στο μέλλον χάσει τη δουλειά του κάποιος από το ζευγάρι. Και εδώ τίθεται το ερώτημα, αν έχουν παρθεί τα κατάλληλα μέτρα, αν έχουν δοθεί ικανοποιητικά κίνητρα, αν υπάρχουν υποδομές για τη στήριξη των νέων γονιών και των πολύτεκνων οικογενειών, προκειμένου να τεκνοποιούν οι ίδιοι οι Ευρωπαίοι πολίτες. Η Ευρώπη θα μπορούσε να προνοήσει και να βοηθήσει με χρηματικά επιδόματα, με εφάπαξ ποσά, με παιδικούς και βρεφονηπιακούς σταθμούς που να ανταποκρίνονται σε όλα τα παιδιά, με ικανοποιητικό ωράριο για τη στήριξη των εργαζόμενων γυναικών, ώστε να λύσει το πρόβλημα της υπογεννητικότητας. Πολλοί νέοι της Ευρώπης, παράλληλα, γαλουχούνται με το να μην καταδέχονται να κάνουν κοινότυπες δουλειές βασιζόμενοι στο εισόδημα των γονιών τους ή και σε παροχές πρόνοιας σε ορισμένες περιπτώσεις. Ειδικά στην Ελλάδα παρατηρείται έλλειψη σοβαρής τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης άρα και ισχυρή αποτροπή των γονέων προς τα παιδιά τους να τις ακολουθήσουν. Επίσης, μεγάλος αριθμός μορφωμένων και παραγωγικών νέων εγκαταλείπουν την Ελλάδα προκειμένου να βρουν καλύτερη τύχη, εξέλιξη και ικανοποιητικές αποδοχές.

Κάποιοι ισχυρίζονται, ότι εξαιτίας του μεταναστευτικού, νέοι άνθρωποι φέρνουν διαφορετικούς πολιτισμούς, διαφορετικές αντιλήψεις, διαφορετικές γλώσσες και διαφορετικά και ξεχωριστά εδέσματα. Όμως, υπάρχει η αντίθετη άποψη που αναφέρει, ότι με την αύξηση των μεταναστών δε μαθαίνει ο ντόπιος περισσότερο για τον πολιτισμό τους. Τα ταξίδια είναι ο τρόπος για να πλησιάζει και να μαθαίνει κανείς τους άλλους πολιτισμούς, καθώς επίσης να γεύεται τη γαστρονομία τους. Η κουλτούρα, επίσης, των μεταναστών δεν έχει μόνο θετικά και ενδιαφέροντα στοιχεία, εφόσον πολύ συχνά έχει αρνητικές πτυχές, όπως για την θέση της γυναίκας στην κοινωνία και ότι έχει να κάνει με την ομοφυλοφιλία. Τέλος, λόγω της παγκοσμιοποίησης η μαζική μετανάστευση υπερβαίνει τη λογική. Όμως, βλέπουμε ότι ο βασικός προορισμός όλων των μεταναστών είναι η Ευρώπη γιατί έχει καταστήσει τον εαυτό της έναν ονειρώδη προορισμό για κάθε μετανάστη. Χώρες, όπως η Ιαπωνία και η Κίνα πολύ πλούσιες οικονομικά, δεν αποτελούν χώρες υποδοχής μεταναστών. Οι ΗΠΑ, ο Καναδάς και η Αυστραλία παρόλο που οι ίδιες αποτελούν χώρες μεταναστών, λαμβάνουν σοβαρά και αυστηρότατα μέτρα για την καταπολέμηση της λαθρομετανάστευσης.⁵²

⁵² Πηγή: Η Ευρώπη Αυτοκτονεί, Λαθρομετανάστευση

Οι μετανάστες πολύ συχνά είναι θύματα λαθρεμπόρων που αντλούν πολλά χρήματα από αυτούς προκειμένου να τους εξασφαλίσουν μία θέση σε φουσκωτά και σε βάρκες και να τους οδηγήσουν στα παράλια ελληνικών νησιών ή της Ιταλίας ή ακόμα και μεσοπέλαγα όταν νιώθουν ότι απειλούνται από λιμενικές αρχές. Στοιβαγμένοι νέοι, γέροι και παιδιά είναι πολλές οι φορές που δε βρίσκουν το προσορισμό τους. Αντιθέτως, η Μεσόγειος θάλασσα γίνεται ο υγρός τους “τάφος”. Συγκλονιστική ήταν η φωτογραφία του τριχρονου αγοριού Ayhan Kyichi που το σώμα του ξεβράστηκε μπρούμυτα σε μια τουρκική ακτή και η εικόνα του έκανε το γύρο του κόσμου. Η εικόνα αυτή συντέλεσε στο να σπάσουν τα φράγματα παντού. Στη Γερμανία, η καγκελάρια Μέρκελ ανακοίνωσε ότι δεν υπήρχε «όριο» στον αριθμό μεταναστών που θα δεχόταν η χώρα δηλώνοντας : «ως μία δυνατή χώρα οικονομικά υγιής, έχουμε τη δύναμη να κάνουμε ό,τι χρειαστεί». Οι άνθρωποι συνειδητοποίησαν, ότι είχε προκύψει μία μοναδική ευκαιρία για την απόκτηση ευρωπαϊκής υπηκοότητας. Εξαιτίας της αλόγιστης μετανάστευσης και της αδυναμίας ελέγχου από τις αρμόδιες αρχές των τόσων πολλών μεταναστών αλλά και την εσκεμμένη απόκρυψη από μέρους τους των στοιχείων τους, καταστρέφοντας τα προσωπικά τους έγγραφα, δηλώνοντας απώλεια, προκειμένου να δηλώνουν ότι τους βολεύει. Ο Προκόπης Παυλόπουλος, ως υπουργός, σε συνεδρίαση των υπουργών Εσωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ομολόγησε, ότι η Ελλάδα κατέχει την τέταρτη θέση μεταξύ των χωρών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά την παραλαβή αιτήσεων ασύλου, αλλά οι αιτούντες άσυλο εισέρχονται στη χώρα χωρίς να κατέχουν ταξιδιωτικά έγγραφα.

Τα κέντρα υποδοχής, τα οποία έχουν δημιουργηθεί για τους μετανάστες, στα ελληνικά νησιά καθώς επίσης και στην Ιταλία φιλοξενούν τέσσερις και πέντε φορές παραπάνω μετανάστες από τον αριθμό που θα έπρεπε. Το αποτέλεσμα αυτού είναι οι συνθήκες διαβίωσης για τους μετανάστες να είναι τραγικές. Οι Έλληνες νησιώτες δε, ενώ άνοιξαν τα σπίτια τους, βοήθησαν με οποιοδήποτε τρόπο ο καθένας μπορούσε, αγκάλιασαν τους μετανάστες, ήρθε η ώρα που έφτασαν στα όρια τους εξαιτίας του δυσανάλογου όγκου μεταναστών στον τόπο τους. Ο φόβος για αρρώστιες εξαιτίας των απάνθρωπων συνθηκών, οι δικαιολογημένες διαμαρτυρίες των μεταναστών, οι φασαρίες που ξεφεύγουν από τα όρια, οι συχνές επιθέσεις μεταξύ των μεταναστών λόγω της διαφορετικότητάς τους ή λόγω της αγανάκτησης τους, προκαλούν ανασφάλεια στους νησιώτες και τους δυσχεραίνει την καθημερινότητά. Η καθημερινή οπτική αυτών των εξαθλιωμένων ανθρώπων και η κακοποίηση που προκαλείται στον τόπο τους, έχει ως συνέπεια την πτώση του τουρισμού ο οποίος είναι ο βασικός οικονομικός πόρος των περισσότερων νησιωτών. Δεν είναι δυνατόν η κατάσταση αυτή να μην επηρεάζει και τον τελευταίο κάτοικο του κάθε νησιού, φοβούμενοι πια για το μέλλον τους και του τόπου τους.⁵³

⁵³ Πηγή: Η Ευρώπη Αυτοκτονεί, Λαθρομετανάστευση

Με μια ομιλία της αργότερα η Καγκελάριος A.Merkel που έκανε το γύρο του κόσμου προκάλεσε μεγάλη εντύπωση διεθνώς. Ήταν απόψεις που είχαν λεχθεί από πολιτικούς περιθωριακούς, αλλά όχι από πολιτικούς του κατεστημένου. Σχετική δήλωση της ήταν, ότι η προσέγγιση να χτίσουμε μία πολυπολιτισμική κοινωνία και να ζήσουμε μαζί και να περνάμε καλά μαζί έχει αποτύχει οικτρά. Αυτό εξηγεί γιατί είναι τόσο σημαντική η ενσωμάτωση. Εκείνοι που ήθελαν να συμμετέχουν στη γερμανική κοινωνία θα έπρεπε να σέβονται τους νόμους και το γερμανικό Σύνταγμα και να μάθουν να μιλούν τη γερμανική γλώσσα, δήλωσε η Merkel. Ο N.Sarkozy επίσης ανακοίνωσε ότι η πολιτισμικότητα αποδείχθηκε μια “αποτυχία” και συνέχισε σχολιάζοντας ότι η αλήθεια είναι ότι σε όλες τις δημοκρατίες μας έχουμε ασχοληθεί πολύ με την ταυτότητα εκείνων που έρχονται εδώ και όχι αρκετά με τη χώρα που τους φιλοξενεί”. Αυτούς τους ηγέτες σύντομα τους ακολούθησαν και άλλοι μεταξύ των οποίων ο Αυστραλός Πρωθυπουργός John Howard και ο Πρώην Πρωθυπουργός της Ισπανίας Jose Maria Aznar.

Οι Ευρωπαίοι διακατέχονται από συγκεκριμένη ιστορική ενοχή που περιλαμβάνει τον πόλεμο και το Ολοκαύτωμα⁵⁴ αλλά και την αποικιοκρατία και το ρατσισμό. Εντυπωσιακό είναι, ότι και άλλες χώρες που όφειλαν να πάσχουν από το ίδιο σύνδρομο, δεν τους απασχολεί καθόλου. Οι ενοχές βαρύνουν μόνο την Ευρώπη, η οποία καλύπτει όλον τον πλανήτη. Οι τρομοκράτες μπεινοβγαίνουν στην Ευρώπη προσποιούμενοι τους πρόσφυγες. Ανέβηκε το ποσοστό εγκληματικότητας, οι σεξουαλικές επιθέσεις, βιασμοί γυναικών και παιδιών, η καταναγκαστική πορνεία. Αποτέλεσμα σύγκρουσης πολιτισμών και φύλων που “σιγόβραζε” για χρόνια στην Ευρώπη αλλά αποτελούσε άκομψο και απεχθές αντικείμενο συζήτησης.

Ως αποτέλεσμα από τα ανωτέρω ήταν η Ουγγρική κυβέρνηση το 2015 να προχωρήσει στη δημιουργία προστατευτικού φράκτη κατά μήκος των συνόρων με τη Σερβία. Σύντομα, ακολούθησαν το παράδειγμά της και άλλες χώρες. Η Βουλγαρία δημιουργεί καινούριο φράκτη στα σύνορα της με την Τουρκία. Η Αυστρία επέβαλε ελέγχους στα σύνορά της με την Ουγγαρία, ενώ η Γερμανία επέβαλε ελέγχους στα σύνορα με την Αυστρία. Η Ουγγαρία κλείνει τα σύνορά της και με την Αυστρία. Η Κροατία κλείνει τα σύνορά της με τη Σερβία και η Αυστρία ξεκίνησε την κατασκευή φράκτη στα σύνορά της με τη Σλοβενία. Η Σλοβενία κατασκευάζει φράκτη στα σύνορά της με την Κροατία, ενώ η Βόρεια Μακεδονία φτιάχνει φράκτη στα σύνορά της με την Ελλάδα για λογαριασμό ολόκληρης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.⁵⁵

⁵⁴ Ολοκαύτωμα: περιγράφεται ο υποκινούμενος από το κράτος συστηματικός διωγμός και η γενοκτονία διαφόρων εθνικών, θρησκευτικών, κοινωνικών και πολιτικών ομάδων κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου από τη Ναζιστική Γερμανία και τους συνεργάτες της.

⁵⁵ Πηγή: Η Ευρώπη Αυτοκτονεί, Λαθρομετανάστευση

Εξαιτίας όλων αυτών και σύμφωνα με τη Σύμβαση Σένγκεν η Ελλάδα έγινε η χώρα αποθέσεως λαθρομεταναστών. Εκτός από το ότι ασφυκτιούν πολλά νησιά του Αιγαίου, πολλές περιοχές της Αθήνας αποτελούν «γκέτο» μεταναστών, εν δυνάμει απειλή της εθνικής ασφάλειας και της υγείας, ακυρώνοντας την παρουσία του Ελληνικού Κράτους. Παρ' όλες τις προσπάθειες των Merkel, Γάλλου Προέδρου Holland και Ευρωπαϊκής Επιτροπής να πείσουν κάθε μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης να δεχτεί ένα μερίδιο μεταναστών, οι κυβερνήσεις αρνιούνται. Η συναίσθηση του, ότι όλοι όσοι έχουν έλθει στις κοινωνίες μας δεν συμμερίζονται τις απόψεις μας σχετικά με 1) την ισότητα των δύο φύλων, 2) τον πρωτεύοντα ρόλο του ρασιοναλισμού και της Αποκάλυψης, 3) την έννοια της ελευθερίας και των ατομικών ελευθεριών και δικαιωμάτων, 4) την ανεξιθρησκία, μεγαλώνει. Το μοναδικό Ευρωπαϊκό δημιούργημα που αντλούσε από την Αρχαία Ελλάδα και τη Ρώμη, που καταστάλαξε με τη Χριστιανική θρησκεία και φιλτραρίστηκε με τη φλόγα του Διαφωτισμού αποδείχτηκε ότι επρόκειτο για μια πολύ ιδιόμορφη κληρονομιά.

Η Ευρώπη δεν είναι σε θέση από μόνη της να λύσει και να διευθετήσει ένα τόσο μεγάλο πρόβλημα, που αφορά όλο τον κόσμο, ούτε έχει το δικαίωμα στο όνομα της προσφοράς φθηνής εργασίας να μεταλλάξει την κοινωνία της και να παραδώσει ένα σωρό προβλήματα, τα οποία έχουν προκύψει με τη μετανάστευση στις επόμενες γενιές. Παρ' όλα αυτά όμως το βάρος πέφτει στους ώμους της, προκειμένου να λύσει το πρόβλημα της ανθρωπότητας, δεχόμενη ανθρώπους από διαφορετικά μέρη του πλανήτη. Ίσως θα πρέπει να επιστρέψει στην καρδιά του προβλήματος και στο ερώτημα σε ποιον ανήκει η Ευρώπη. Κι αν η απάντηση είναι σε όλο τον κόσμο γιατί όταν οι Ευρωπαίοι πήγαιναν οπουδήποτε στον κόσμο θεωρούνταν αποικιοκράτες; Επίσης, η Ευρώπη κατά πολλούς θα πρέπει να ανήκει σε όλο τον κόσμο, τα άλλα όμως κράτη θα παραμένουν τόποι για τους κατοίκους τους. Εξάλλου θα πρέπει να δούμε ποιοι είναι οι πραγματικοί πρόσφυγες. Ποια μέρη έχουν τη δυνατότητα να φιλοξενήσουν μετανάστες και σε οικήματα και στην εξασφάλιση εργασίας. Αντίθετα, όσοι δε δικαιούνται άσυλο θα πρέπει να απελαύνονται και να δίδεται προσωρινό άσυλο στους υπολοίπους. Αν η κουλτούρα που έχει διαμορφωθεί η δυτική Ευρώπη δεν παίζει το ρόλο της στο μέλλον της ηπείρου τότε υπάρχουν άλλες κουλτούρες και παραδόσεις, οι οποίες θα προβληθούν και θα την υποκαταστήσουν. Μέχρι τώρα, η Ευρώπη έχει καταστεί ανίκανη να διαμορφώσει μια συντονισμένη στρατηγική και οι πολιτικοί της να καθίσουν σε ένα τραπέζι απαλλαγμένοι από ταμπού και ταμπέλες, ανεξαρτήτως πολιτικών πεποιθήσεων και να δράσουν στην παγκόσμια σκηνή πράττοντας το καλύτερο δυνατό για όλους.⁵⁶

⁵⁶ Πηγή: Η Ευρώπη Αυτοκτονεί, Λαθρομετανάστευση

Η στάση της Τουρκίας

Η στάση της Τουρκίας στο μεγάλο πρόβλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσον αφορά το μεγάλο αριθμό μεταναστών – προσφύγων που προέρχονται από τα παράλια της αλλά και από τα χερσαία σύνορά της με την Ελλάδα, παρουσιάζεται ιδιαίτερα ασταθής. Η Ευρωπαϊκή Ένωση για να τη δεσμεύσει και να περιορίσει τις αλόγιστες ροές προσφύγων σύναψε διμερείς συμφωνίες με τη γειτονική μας χώρα δίνοντάς της πακτωλό χρημάτων προκειμένου να τις τηρεί και να υπάρχει η δυνατότητα επιστροφής προσφύγων. Σημειώνεται, επίσης, ότι αποφασίστηκαν εντατικότεροι έλεγχοι στα σύνορα με την Τουρκία για να καταπολεμηθεί το δυνατόν η λαθρομετανάστευση. Επιπρόσθετα, επισήμαναν τη δημιουργία περιφερειακών πλατφόρμων αποβίβασης για να αντιμετωπιστεί το επιχειρηματικό μοντέλο διακινητών και να αποτραπεί η απώλεια ζωών με επικίνδυνα ταξίδια. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Ένωση απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για τη διασφάλιση “ταχέων επιστροφών” για να εμποδιστούν νέες θαλάσσιες και χερσαίες διαδρομές. Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Ένωση ζήτησε αυστηρότερους εξωτερικούς ελέγχους.

Δεδομένου της αύξησης του ποσοστού άφιξης μεταναστών στα ελληνικά νησιά στο 240% από τον περασμένο Μάιο καλά ενημερωμένες πηγές κάνουν λόγο για τουρκικό σχέδιο κατά της Ελλάδας με μοχλό το προσφυγικό. Οι Τούρκοι αψηφώντας κάθε συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Ένωση τηρούν σιγή ασυρμάτου στις προσπάθειες της ελληνικής ακτοφυλακής να τους ειδοποιήσει, όταν βλέπουν βάρκες με λαθρομετανάστες να εισέρχονται στα ελληνικά ύδατα. Το υπουργείο εξωτερικών του Ερντογάν κατηγορεί την Ελλάδα, ότι στρεβλώνει τα γεγονότα χειραγωγώντας την κοινή γνώμη. Επιπλέον, την αρθρογραφία του τουρκικού τύπου παρατηρείται η Ελλάδα ως χώρα που κακοποιεί και επαναπροωθεί βίαια τους μετανάστες στην Τουρκία. Σε αντίθεση με την Άγκυρα που φιλοξενεί τέσσερα εκατομμύρια μετανάστες. Με αυτό τον τρόπο η κυβέρνηση Erdogan παζαρεύεται το προσφυγικό με όλα τα άλλα ζητήματα που έχει κατά νου. Ο Erdogan “ως σουλτάνος” καθιστώντας τον εαυτό του βασικό διαχειριστή του Αιγαίου και της Κύπρου απειλεί στην άντληση πετρελαίων, αμφισβητεί υφαλοκρηπίδα, θαλάσσιες ζώνες και ελληνικές βραχονησίδες, προσβλέπει στην επιστροφή των οχτώ τούρκων στρατιωτικών που βρήκαν καταφύγιο στην Ελλάδα για να γλιτώσουν από το μένος του που θεωρούνται ανατροπείς του καθεστώτος του και προστατεύτηκαν από την ελληνική κυβέρνηση. Κρατώντας σαν δύναμη στα χέρια του το προσφυγικό, διεκδικεί όλο και περισσότερα χρήματα από την Ευρωπαϊκή Ένωση, απειλώντας με το άνοιγμα των τουρκικών συνόρων στους μετανάστες, αποδεικνύοντας τις ευρύτερες φιλοδοξίες του για τον ψεύτικο ρόλο της Τουρκίας στο παγκόσμιο γίγνεσθαι.⁵⁷

⁵⁷ Πηγή: tovima.gr, iefimerida.gr

Η κριτική της Συνθήκης Σένγκεν

Η σύμβαση Σένγκεν υπήρξε φιλόδοξη επιχείρηση της Ευρωπαϊκής ενοποίησης. Στην αρχή φάνηκε βολική, διότι έκανε τη ζωή των Ευρωπαίων ευκολότερη, αφού ταξίδευαν χωρίς διαβατήρια και τελωνιακές διατυπώσεις. Ωστόσο, κανείς δε προέβλεψε την καταστροφή χωρών, όπως τη Συρία ή τις ορδές οικονομικών μεταναστών που η Ευρώπη δεσπόζει ως ο παραδεισένιος προορισμός τους. Η Ευρωπαϊκή Ένωση προσποιήθηκε, ότι απέκτησε ομοσπονδιακό χαρακτήρα, που όμως δεν είχε. Έλειπαν όχι τόσο τα «υπερεθνικά όργανα» αντιθέτως υπεραφθονούσαν οι καλοπληρωμένοι υπάλληλοι, οι οποίοι δεν είχαν τις κατάλληλες υποδομές ώστε να ασκήσουν υπερεθνική πολιτική. Εξυπηρετούσαν και εξυπηρετούν κατά κανόνα κατεστημένα συμφέροντα. Ακόμα, ο ξαφνικός και απρόσμενος όγκος μεταναστών αποκάλυψε τις βαθιές διαφωνίες για το πώς αντιλαμβάνεται η κεντρική, ανατολική και η νότια Ευρώπη το πρόβλημα της αθρόας εισόδου οικονομικών μετοίκων στα εδάφη τους. Τα κράτη – μέλη, επίσης, που υπάγονται στη σύμβαση Σένγκεν έχασαν την πολιτική τους ανεξαρτησία, ενώ η σύμβαση Σένγκεν αποδείχτηκε ανεπαρκής, μεταφέροντας το βάρος της μετοικεσίας στη χώρα εισόδου των λαθρομεταναστών και απαλλάσσοντας τις χώρες του Ευρωπαϊκού πυρήνα από το βάρος των μετοίκων, αφού η αίτηση για άδεια ασύλου γίνεται στην πρώτη χώρα εισόδου (συμφωνία Δουβλίνου).

Η Ελλάδα βρίσκεται στη δυσμενέστερη θέση, αφού δε συνορεύει με κράτη, τα οποία να υπάγονται στη Σύμβαση Σένγκεν καθώς και έχει να προστατέψει σύνορα θαλάσσης με την ύπαρξη πολλών νησιών. Επομένως, δεν έχει τη δυνατότητα να αποστείλει λαθρομετανάστες σε γειτονικές χώρες καθώς θα έρθει σε αντίφαση με τη συμφωνία Σένγκεν, αλλά ούτε και να δρα τόσο αποτελεσματικά στη διαφύλαξη των συνόρων της. Επίσης η Ελλάδα, αδυνατεί να αξιοποιήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση στο μέγιστο βαθμό αφού έχει περιοριστεί στις καταγγελίες και τις επιστολές παρόλο που δέχεται χρηματική βοήθεια από την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και διοικητικές οδηγίες.

Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι τα hot spot, τα οποία έχουν δημιουργηθεί για την υποδοχή των μεταναστών και προσωρινή στέγαση να είναι ανεπαρκή απέναντι στον μεγάλο όγκο μεταναστών που καθημερινά φτάνουν στην Ελλάδα υπό την προώθηση της Τουρκίας. Η διαβίωση των μεταναστών κάτω από αυτές τις συνθήκες γίνεται απάνθρωπη, όπως, επίσης, και η διαβίωση των γηγενών που ζουν κάτω από αυτό το πρόβλημα.⁵⁸

⁵⁸ Πηγή: Η Κατάλυση της συμφωνίας Σένγκεν και η Ευρωκρίση, Η Συμφωνία Σένγκεν, pronews.gr, left.gr

Η Ελλάδα δεν είναι σε θέση από μόνη της να αντιμετωπίσει όλο αυτό τον όγκο των μεταναστών και να τους διαχειριστεί παρά τις όποιες προσπάθειες κυβερνητικές, εθελοντικές, ΜΚΟ και απλών ανθρώπων που φιλότιμα συντρέχουν για βοήθεια. Παράλληλα αμφισβητούνται οι προθέσεις πολλών ΜΚΟ που ασχολούνται με το μεταναστευτικό. Λύσεις δεν μπορούν να υπάρξουν ξαφνικές. Ιδιαίτερα από τη στιγμή που η Ένωση παρά την προσπάθεια των⁵⁹ οργάνων της έχει αποτύχει να δημιουργήσει μία κοινή μεταναστευτική πολιτική με ένα ενιαίο σύστημα απονομής ασύλου.

Η σύμβαση Σένγκεν παραβιάστηκε πολλές φορές αφού κράτη – μέλη που υπάγονται στη σύμβαση επανέφεραν ελέγχους διαβατηρίων στα σύνορά τους αλλά και με την κατασκευή φραχτών μεταξύ κρατών – μελών. Πρώτη και καλύτερη η Γερμανία έκλεισε τα σύνορά της με την Αυστρία και επανέφερε τους ελέγχους. Είναι όμως η χώρα που ξέρει να φυλάει τα νώτα της και να προστατεύει τον εαυτό της. Έτσι, για άλλη μια φορά έδειξε το πραγματικό της πρόσωπο επικαλούμενη το εθνικό της συμφέρον το οποίο φυσικά και δεν αναγνωρίζει σε καμία άλλη χώρα, και δει στην Ελλάδα. Η Γερμανία δεν είχε τους απίστευτους αριθμούς προσφύγων που είχε και έχει η Ελλάδα. Φοβούμενη όμως την αριθμητικά μεγάλη έλευσή τους επειδή ήταν χώρα προορισμού για τους μετανάστες επινόησε τη δημιουργία «ζωνών υποδοχής» στην Ελλάδα και στην Ιταλία. Μετέτρεψε δηλαδή τις χώρες του Νότου σε “αποθήκες” ψυχών, παραβλέποντας την ευρωπαϊκή αλληλεγγύη. Εγκαλεί την Ελλάδα δε για τη φύλαξη των ευρωπαϊκών συνόρων που λόγω του προσφυγικού τα σύνορα της Ελλάδας έγιναν ευρωπαϊκά κατά τη Γερμανία. Όλα τα χρόνια που η Τουρκία απειλεί για την ανακήρυξη της ελληνικής ΑΟΖ η Γερμανία δεν ενδιαφέρθηκε για το αν τα ελληνικά σύνορα, είναι ευρωπαϊκά. Τώρα όμως που το κόστος της προσφυγικής κρίσης άγγιξε και τη Γερμανία βρήκε για άλλη μια φορά τον τρόπο να σώσει τον εαυτό της καθιστώντας το Βερολίνο μητρόπολη της Ευρώπης και την Ελλάδα την παροικία που θα πρέπει να υποδεχτεί και να διαχειριστεί το πλήθος των μεταναστών που καταφθάνουν καθημερινά από την Τουρκία στα νησιά της. Η Ελλάδα θα πρέπει να είναι απολύτως συνεπής με τη σύμβαση Σένγκεν παρόλη τη δυσχερή οικονομική της κατάσταση και τις μεγάλες κοινωνικές επιπτώσεις που προκαλούν οι ατελείωτες αφίξεις μεταναστών στα εδάφη της. Ενδιαφέρουσα επίσης ήταν η άμεση αντίδραση της “Κομισιόν” η οποία δικαιολογούσε τη στάση της Γερμανίας. Ποτέ όμως δεν έχει δείξει κάτι ανάλογο για την Ελλάδα σα δείγμα ευρωπαϊκής αλληλεγγύης. Ιστορικά λοιπόν η ρήση “ο σώζων εαυτόν σωθήτω” ταιριάζει απόλυτα στους Γερμανούς, και δυστυχώς καθόλου σε εμάς.

⁵⁹Πηγή: Η Κατάλυση της συμφωνίας Σένγκεν και η Ευρωκρίση, Η Συμφωνία Σένγκεν, pronews.gr, left.gr

Αξίζει να αναφερθούν τα λόγια του Ζαν Κλωντ Γιούνκερ κατόπιν των παραβιάσεων κρατών- μελών της Σύμβασης Σένγκεν :

«Κοινά σύνορα, κοινή διαχείριση. Εάν δε το συνειδητοποιήσουμε αυτό η ζώνη Σένγκεν δεν πρόκειται να επιβιώσει. Θα επιστρέψουμε σε μία Ευρώπη με εσωτερικά σύνορα, την οποία ευτυχώς δε γνώρισαν οι σημερινοί νέοι, οι νέοι του εράσμου και του ίντερνετ. Δε γνώρισαν μία Ευρώπη με κλειστά σύνορα και καλό είναι να συνεχίσουν να μη γνωρίζουν. Επίσης το Ευρωκοινοβούλιο καταδίκασε την εφαρμογή ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα των χωρών Γερμανίας, Γαλλίας, Δανίας, Σουηδίας, Νορβηγίας και Αυστρίας. Καταδίκασε επίσης την κατασκευή φυσικών φραγμάτων και φραχτών μεταξύ κρατών-μελών και τόνισε ότι «αμφισβητεί τη συμβατότητα τέτοιων ενεργειών με τον⁶⁰ κώδικα συνόρων της σύμβασης Σένγκεν».

Πηγή: left.gr

Παράλληλα ζήτησε μια σειρά από δράσεις όπως μια ευρωπαϊκή μόνιμη, ισχυρή και αποτελεσματική διαχείριση των επιχειρήσεων έρευνας και διάσωσης από τη θάλασσα, να βελτιωθεί η συλλογή στοιχείων και στατιστικών δεδομένων από τα κράτη-μέλη σχετικά με την εθνική διαχείριση των πόρων και ικανοτήτων συνοριακού ελέγχου, όταν εκδίδεται απόφαση επιστροφής , τα κράτη-μέλη να διασφαλίζουν ταχείες και αποτελεσματικές διαδικασίες επιστροφής με σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα, τα κράτη-μέλη να αναγνωρίζουν και να εφαρμόζουν τις αποφάσεις επιστροφής από άλλο κράτος-μέλος αντί να λαμβάνουν νέα απόφαση, να διασφαλιστούν κατάλληλοι χώροι υποδοχής και στέγασης των προσφύγων λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των ασυνόδευτων παιδιών, των οικογενειών με ανήλικα παιδιά και των γυναικών που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, τη μεταρρύθμιση και προσαρμογή του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν προκειμένου να αντιμετωπίζονται με ταχύτητα περιστατικά όπως τρομοκρατίας, προστασίας παιδιών που αγνοούνται ή κινδυνεύουν, με άμεση ανταλλαγή πληροφοριών και υποχρεωτική ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με αποφάσεις επιστροφής. Τα επιμέρους μέρη της Συμφωνίας Σένγκεν αντικαθίστανται σταδιακά από ευρωπαϊκές συμφωνίες συχνότερα όμως από άλλες διακοινοβουλευτικές συμβάσεις.⁶¹

⁶¹ Πηγή: Η Κατάλυση της συμφωνίας Σένγκεν και η Ευρωκρίση, Η Συμφωνία Σένγκεν, pronews.gr, left.gr

Αναλυτικότερα: Απουσία νομικής βοήθειας προς τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα. Η συμφωνία δεν αναφέρεται παρά ελάχιστα στη προβληματική αυτή και παραβλέπει το γεγονός, ότι η υπεράσπιση ποινικών υποθέσεων δε διαθέτει προσωπική ανεξάρτητη πρόσβαση στην αλυσίδα συνεργασίας παρά το γεγονός ότι η απόκτηση πληροφοριών ή η οποιαδήποτε άλλης μορφής βοήθεια από το εξωτερικό έχει για την υπεράσπιση την ίδια ή ίσως και ακόμα μεγαλύτερη σημασία με αυτήν που έχει για την αστυνομία και για το Υπουργείο Δικαιοσύνης.

Η διάβαση των εξωτερικών συνόρων. Υπάρχει ασυμφωνία μεταξύ των άρθρων 8 Α της Συνθήκης της ΕΟΚ που μιλάει για ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και άνοιγμα των συνόρων της Κοινότητας και άρθρου 6 της Συμφωνίας Σένγκεν που αποσκοπεί στην καθιέρωση εξωτερικών συνόρων. Έτσι, οι διασυνοριακές μετακινήσεις, οι οποίες δεν ανήκουν στην ομάδα Σένγκεν και είναι κράτη – μέλη της ΕΟΚ υπάρχει θέμα συννοριακού ελέγχου, ο οποίος είναι αντίθετος στο στόχο της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Θεώρηση εισόδου για μικρό χρονικό διάστημα. Η παραμονή δεν επιτρέπεται να διαρκέσει πέρα των τριών μηνών, τη στιγμή που η κάθε χώρα στο παρελθόν παρείχε το ίδιο δικαίωμα.

Θεώρηση εισόδου για παραμονή μεγάλου χρονικού διαστήματος. Η συμφωνία δε ρυθμίζει το θέμα αυτό.

Όροι μετακίνησης αλλοδαπών. Το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας ορίζεται σε διάστημα τριών μηνών και οι εγκαταστημένοι μετανάστες σε περίπτωση μετακίνησης πρέπει να το αναφέρουν στις αρχές εκμηδενίζοντας το πλεονέκτημα της σύμβασης Σένγκεν.

Μορφές αδειών παραμονής και χαρακτηρισμός προς άρνηση αποδοχής. Δε διασφαλίζεται η παροχή νομικών μέσων προς όφελος αλλοδαπών οι οποίοι έχουν χαρακτηρισθεί προς άρνηση αποδοχής.

Συνοδευτικά μέσα. Έκπληξη προκαλεί το γεγονός ότι οι υποχρεώσεις οι οποίες απορρέουν από διεθνείς συμβάσεις μετατίθενται στους μεταφορείς και όχι στους αρμόδιους υπαλλήλους των υπηρεσιών μετανάστευσης.

Αρμοδιότητα εξέτασης των αιτήσεων χορήγησης ασύλου. Υπάρχει πρόβλημα στον τρόπο πραγματοποίησης ανταλλαγής δεδομένων που αφορούν τους αιτούντες άσυλο και δεν έχει ρυθμιστεί το θέμα της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Επιπλέον, δεν προβλέπεται, η υποβολή έφεσης των αιτούντων άσυλο.

Συνεργασία μεταξύ των αστυνομικών αρχών. Οι δυνατότητες άσκησης εξωτερικού ελέγχου είναι περιορισμένες. Δε χρησιμοποιούνται επαρκώς οι δυνατότητες πρόληψης εγκλημάτων. Ασαφής παραμένει, επίσης, η κατάσταση που αφορά τις διμερείς συμφωνίες σχετικά με το δικαίωμα καταδίωξης

Αμοιβαία νομική βοήθεια σε περίπτωση ποινικών υποθέσεων. Είναι ενοχλητικό ότι ο τίτλος αυτός εμπίπτει στο πλαίσιο αστυνομία και ασφάλεια και τοποθετείται στην καταστολή και δεν υπάρχει μια σοβαρή νομοθεσία που να αφορά την παροχή νομικής βοήθειας.⁶²

Η Έκδοση λαμβάνει χώρα μια διεύρυνση της Συμφωνίας εφαρμογής σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Μεταφορά εκτέλεσης δικαστικών ποινών. Η μεταφορά της εκτέλεσης δικαστικών αποφάσεων δεν εξαρτάται από την έγκριση του καταδικασθέντος εκμηδενίζοντας ένα σημαντικό νεωτερισμό της Ευρωπαϊκής Συνθήκης όσον αφορά το θέμα έκδοσης.

Ναρκωτικές ουσίες. Η αύξηση ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα των κρατών του Σένγκεν έναντι πολιτών κρατών-μελών της Κοινότητας και όχι της συμφωνίας Σένγκεν αποτελεί παραβίαση αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας.

Πυροβόλα όπλα και πυρομαχικά. Παρόλο που η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έχει υποβάλει οδηγία, υπάρχουν μεγάλες διαφορές στις διατάξεις των κρατών – μελών.

Το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν. Προσφέρει ανεπαρκή νομική προστασία, βοήθεια και ασφάλεια.

Μεταφορές και μεταφορές εμπορευμάτων. Υπάρχει ανάγκη επίλυσης φορολογικών και άλλων προβλημάτων.

Προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Αποκλείστηκαν μορφές ανταλλαγής δεδομένων από τα μέτρα προστασίας.

Η εκτελεστική επιτροπή. Η επιτροπή είναι αρμόδια σε τρεις τομείς νομοθετικό-κανονιστικό, εκτελεστικό και δικαστικό αλλά είναι αβέβαιο αν βρίσκεται σε συμφωνία με τα συντάγματα των κρατών-μελών και την αρχή διάκρισης των εξουσιών στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Συνθήκης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Η Συμφωνία μεταξύ των κρατών του Σένγκεν και της Δημοκρατίας της Πολωνίας με συμπληρωματικό πρωτόκολλο μεταξύ των κρατών του Σένγκεν. Σε πέντε κράτη κατέστη δυνατή η εφαρμογή της Συμφωνίας αυτής χωρίς την έγκριση του Κοινοβουλίου. Οι χώρες του Σένγκεν και η Πολωνία μπορούν να διευρύνουν τη συμφωνία με τη συμμετοχή άλλων κρατών χωρίς τη συμμετοχή του Κοινοβουλίου. Συνέπεια οι υποχρεώσεις των κρατών Σένγκεν μεταβιβάζονται στους Πολωνούς συνοριοφύλακες.⁶³

⁶² Πηγή: Η Συμφωνία Σένγκεν

⁶³ Πηγή: Η Συμφωνία Σένγκεν

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κατά τις ιστορικές περιόδους πάντα υπάρχουν άνθρωποι μετανάστες-πρόσφυγες, οι οποίοι πολλές φορές ρισκάρουν τη ζωή τους αναζητώντας ένα καλύτερο μέλλον, άλλες φορές με νόμιμα μέσα και άλλες παράνομα. Η μετανάστευση κάθε ατόμου κρύβει μια διαφορετική ιστορία. Ωστόσο, από οποιαδήποτε κοινωνία δεν λείπουν στερεότυπες ή υποκειμενικές αφηγήσεις, οι οποίες εστιάζουν μόνο σε ορισμένες μεταναστευτικές ροές και παραβλέπουν την πολυπλοκότητα του φαινομένου καθώς επηρεάζει την κοινωνία με ποικίλους τρόπους.

Κατόπιν όλων αυτών που αναφέρθηκαν γεννάται το ερώτημα «η μετανάστευση αποτελεί απειλή ή ευκαιρία για την Ευρώπη;»

Τα δημογραφικά και οικονομικά στοιχεία δείχνουν, ότι η Ευρώπη χρειάζεται τη μετανάστευση. Η Ευρώπη όμως και η Ελλάδα δεν έχουν διευκρινίσει “τι εστί μετανάστευση” απειλή ή ευκαιρία. Αυτό το ζήτημα έχει πολωθεί και έχει σχηματίσει μία θολή εικόνα γύρω του. Αρχικά, σε αυτό έχουν συμβάλει οι ακροδεξιές κυβερνήσεις και δυνάμεις, οι οποίες αξιοποιούν το ζήτημα για πολιτικούς σκοπούς με επιχειρήματα που συνδέονται με την ευρωπαϊκή πολιτιστική ταυτότητα και αξίες. Με αυτόν τον τρόπο, αναπαράγουν ισλαμοφοβικό λόγο κρίνοντας όλους τους ξένους από το μουσουλμανικό κόσμο ως απειλή της ασφάλειας και ότι υπονομεύουν την ευρωπαϊκή ταυτότητα και τις ευρωπαϊκές αξίες. Αρωγή στην πολιτική των ακροδεξιών κομμάτων να σπέρνουν την ξеноφοβία στους ευρωπαίους πολίτες αποτελούν οι τρομοκρατικές δράσεις του ISIS στον ευρωπαϊκό χώρο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα στο Παρίσι, όταν το περιοδικό Charlie Hebdo σατίρισε με τα σκίτσα του το Μωάμεθ, δέχτηκε τρομοκρατικό χτύπημα με δώδεκα νεκρούς μέσα στην καρδιά της πόλης αλλά και στο Στρασβούργο, όπου άντρας μουσουλμανικής καταγωγής πυροβολούσε ανεξέλεγκτα αφήνοντας πίσω του τρεις νεκρούς και δώδεκα τραυματίες. Η πολιτική αυτή έρχεται σε αντίφαση με τις αξίες που πρεσβεύει το ευρωπαϊκό οικοδόμημα, ότι δηλαδή μπορεί να υπάρξει ενότητα μέσα από τη διαφορετικότητα και την πολυτισμικότητα.

Μάλιστα, αυτός ο πολιτικός χώρος προσπαθεί εθνολαϊκιστικά να ενοχοποιήσει τους πρόσφυγες και τους μετανάστες ως υπονομευτές του «ευρωπαϊκού τρόπου ζωής» όπως ορίζεται από το άρθρο 2 της Συνθήκης της Λισαβόνας που αναφέρεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου καθώς και του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων και των ανθρώπων που ανήκουν στις μειονότητες. Η στάση αυτή συμβάλει ώστε η Ευρωπαϊκή Ένωση να μη μπορεί να δημιουργήσει μια κοινή εξωτερική πολιτική για το συγκεκριμένο θέμα.⁶⁴

⁶⁴ Πηγή: tanea.gr

Από την άλλη πλευρά υπάρχει η φιλελεύθερη προσέγγιση στο ζήτημα που θεωρεί την Ευρώπη στέγη όλων των ταλαιπωρημένων ανθρώπων, αντιμετωπίζοντας τους με τις ανθρωπιστικές αξίες αφού οι ξένοι δεν αποτελούν απειλή της ευρωπαϊκής ταυτότητας και των ευρωπαϊκών αξιών. Και εδώ όμως μπαίνει ένα όριο. Δεν έχει ακόμα μελετηθεί ποιος είναι ο αριθμός των προσφύγων-μεταναστών που χρειάζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση και σε ποιο βαθμό.

Για την Ελλάδα το μεταναστευτικό έχει αναδειχτεί ως το μεγαλύτερο πρόβλημα που καλείται να αντιμετωπίσει. Ήδη στα ελληνικά νησιά πραγματοποιήθηκαν διαδηλώσεις χιλιάδων ανθρώπων που διαμαρτυρήθηκαν για τα όσα συμβαίνουν στον τόπο τους εξαιτίας του μεταναστευτικού και της σύμβασης Σένγκεν. Η διαμαρτυρία αυτή είναι ένα αρχικό δείγμα της κοινωνικής διάστασης που έχει πάρει το θέμα και έχει μετατραπεί σε εσωτερικό πρόβλημα υψηλής έντασης και προτεραιότητας. Σημαντικό είναι να αντιμετωπιστεί όλη αυτή η κατάσταση με ομοψυχία των πολιτικών παρατάξεων και του λαού. Οποιαδήποτε άλλη προσέγγιση μπορεί να αποβεί επικίνδυνη και εγκληματική καθώς το στοιχείο του διχασμού είναι βαθιά ριζωμένο στο DNA του ελληνικού λαού. Παράδειγμα αποτελεί για τις συμφορές που προκαλεί ο διχασμό τόσο η μικρασιατική καταστροφή όσο και ο εμφύλιος πόλεμος.

Όσο για τη συνθήκη Σένγκεν συμπεραίνουμε, ότι έρχεται σε αντιφάσεις με το οικοδόμημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καταργεί την εθνική κυριαρχία των κρατών μελών υποκαθιστώντας θεσμικά όργανα με υψηλόβαθμους υπαλλήλους και με τις ασάφειες της δίνει το δικαίωμα στο κάθε κράτος μέλος να την αντιλαμβάνεται κατά το δοκούν αψηφώντας την ευρωπαϊκή αλληλεγγύη που θα έπρεπε να διέπονται τα κράτη που συμμετέχουν σε αυτή. Τα κράτη μέλη, συνεπώς, θα πρέπει να συμμορφώνονται με όλους τους κανόνες της Σένγκεν και όχι μόνο με εκείνους που θέλουν.⁶⁵

Από όλα τα παραπάνω διακρίνεται το πρόβλημα του μεταναστευτικού με τις ανθρώπινες ροές που καταφτάνουν στην Ευρώπη τα τελευταία χρόνια και ιδιαίτερα στην χώρα μας. Επισημαίνεται, ακόμα, ο λόγος που δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση με σκοπό την δημιουργία μιας κοινής αγοράς και την ελεύθερη μετακίνηση των πολιτών της και γίνεται αναφορά στην πρώτη συνθήκη που θεσμοθετήθηκε σε ευρωπαϊκό επίπεδο η ελευθερία, η ασφάλεια και η δικαιοσύνη, στην Συνθήκη του Άμστερνταμ, καθώς και αναλύεται το ιστορικό υπόβαθρο και το περιεχόμενο της Συνθήκης Σένγκεν. Επιπρόσθετα, επισημαίνεται η μεταναστευτική πολιτική της Αυστραλίας και του Καναδά, δύο κρατών που ακολουθούν διαφορετικές προσεγγίσεις για την επίλυση του προβλήματος αλλά και ο τρόπος που η Ευρωπαϊκή Ένωση προσπάθησε να περιορίσει τα κύματα ανθρώπων που επιδίωκαν να κάνουν αυτό το επικίνδυνο ταξίδι στη Μεσόγειο.

⁶⁵ Πηγή: tanea.gr, left.gr

Κύριο μέλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι να σώσει τις ανθρώπινες ζωές δείχνοντας αλληλεγγύη, ένα στοιχείο που την χαρακτηρίζει σαν θεσμό. Επιπλέον, αναλύεται ο όρος μετανάστευση και πρόσφυγας σύμφωνα με την Σύμβαση της Γενεύης καθώς και περιγράφεται ο τρόπος που αντιμετωπίζονται οι άνθρωποι αυτοί στα πλαίσια της ελληνικής κοινωνίας, δηλαδή από το κράτος, την θρησκεία-εθνικιστική ιδεολογία, τον οικονομικό τομέα, τον θεσμό της οικογένειας αλλά και άλλες προσεγγίσεις, όπως η κοινωνιολογική, η ιστορική-θεσμική, η φεμινιστική, η πολιτική οικονομία και η οικονομολογική. Εν κατακλείδι, περιγράφεται ο φόβος που γεννιέται στην γηραιά ήπειρο εξαιτίας της μετακίνησης όλων αυτών των ανθρώπων σε αυτήν και η στάση της Τουρκίας.

Βιβλιογραφία

- 1) Αθ. Μαρβάκης, Δ. Παρσανόγλου, Μ. Παύλου, «Μετανάστες στην Ελλάδα», Αθήνα ,Ελληνική Γραμματεία, 2001
- 2) Κώστας Τουμασάτος, «Σύμβαση Σένγκεν», Αθήνα, Σύγχρονη εποχή εκδοτική ΑΕΒΕ, 2000
- 3) Κωνσταντίνος Κόλμερ, «Λαθρομετανάστευση», Αθήνα, Λιβάνη, 2012
- 4) Κωνσταντίνος Κόλμερ, «Η κατάρευση της συμφωνίας Σένγκεν και η Ευροκρίση», Αθήνα, Λιβάνη, 2012
- 5) Μουσούρου Λουκία, «Από τους Γκασταρμπαΐτερ στο πνεύμα του Σένγκεν»
- 6) Νίκος Σηφουνάκης, , «Ίμβρος- Τένεδος Οι τελευταίες ελληνικές πόλεις», Αθήνα, ΑΑ Λιβάνη,1996
- 7) Π.Κ Ιωακειμίδης, « Η συνθήκη του Άμστερνταμ», Θεμέλιο
- 8) « Η συμφωνία Σένγκεν», Ποντίκι
- 9) Douglas Murray, «Η Ευρώπη αυτοκτονεί», Αθήνα, Liberal Books, 2019
- 10) JeanLouis Guermonne, « Το πολιτικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης», Αθήνα, Παπαζήση, 2005

Διαδουκτακές Πηγές

Amnesty.gr, Business news.gr , Consilium.europa.eu, Ec.europa.eu , El.gatestoneinstitute.org, Efsyn.gr , Eur.lex, europa.eu/legal-content, Euractiv.gr, Euro park.europa.eu, Iefimerida.gr, Kathimerini.gr, Left.gr, M.huffingtonpost.gr, Mixanitouxronou.gr, News247.gr, Pronews.gr, Portothema.gr, Tanea.gr, Tovima.gr, Unhcr.org